

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Αλέξανδρου Π. Κώνστα
Άμ. Επίκ. Καθηγητή Ε.Μ.Π.

Αθήνα, 2009

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Οποιαδήποτε «πρωτοπρόσωπη» αφήγηση έχει αξία εάν με αυτήν επιτυγχάνεται η αίσθηση του χειροπιαστού που δημιουργούν οι αυθεντικές περιγραφές της.

Με τη λογική αυτή, στις επόμενες σελίδες, δίνονται συγκεντρωμένες πληροφορίες για ένα ταξίδι μνήμης μέσα στο χρόνο, το οποίο παρείχε στο γράφοντα γνώση, ευαισθησία, συγκίνηση. Πρόκειται για μια **πραγματική πορεία** που διενεργείται με διάθεση να προβληθούν όλες οι σταδιακές μεταβολές της με χρονολογική συνέπεια. Ωστόσο, υπάρχουν φορές που ήταν δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αποφεύγονται οι παράλληλες διαδρομές. Οι τυπικότερες από αυτές ανάγονται σε καταστάσεις όπου μέσα από τη σκέψη ο αφηγητής θεάται τον επιστημονικό και τεχνολογικό χώρο στον οποίο, ως όχημα διείσδυσης, λειτούργησε το σύνολο των αντιλήψεών του. Για τέτοια περιπτωσιολογία διακρίνεται η μνεία των άρθρων, βιβλίων, Εισηγήσεων και Καθηγητικών ιδιοτήτων του, που –πάντως- είναι αναγκαστικά κάπως περιορισμένη, λόγω του πλήθους των εργασιών στις οποίες (αυτή) αναφέρεται.

Με την επισταμένη διάγνωση τα προς παρατήρηση αντικείμενα διαμορφώνονται σε μια σύνθεση κανόνων και συνιστούν ένα σύνολο, η δομή του οποίου έχει ως εξής:

Αρχικά, υπό μορφή Εισαγωγικού Σημειώματος, επεξηγείται η αιτία που ώθησε στην ανατροφοδότηση των γεγονότων της όλης θεώρησης.

Στη συνέχεια η εξιστόρηση αφορά τις χρονικές περιόδους Οκτ. 1959 - Αυγ. 1966 και Αυγ. 1966 – Αυγ. 1986, όπου ιδιαίτερη προσοχή έλκουν (εκτός των άλλων) αφενός τα περιστατικά που προκλήθηκαν από «νιτροκυτταρίνη», «ποντίκι», και «ερεθιστικές ύλες σε σάκκους» και αφετέρου οι εκδηλώσεις συγκεκριμένων συμπεριφορών από τον Ο.Λ.Π. ως συνέπεια κοινωνικοοικονομικών αναγκών ή του τρόπου διακυβέρνησης της χώρας, που συντομογραφικά εκφράζονται ως «Ο.Λ.Π. – Αναγκαιότητα θέσης Χημικού Μηχανικού σε αυτόν».

Μετά η πορεία του χρόνου οδηγεί στα έτη 1986-2003 και 2003-σήμερα και, σε παράλληλη διαδρομή, ακολουθεί μια διεύθυνση που προσφέρεται για τη γνωριμία της Καθηγεσίας που λαμβάνει χώρα σε

αυτή την περιήγηση (με αφετηρία το 1959 και συνεχίζεται έως τώρα) από τον υποφαινόμενο.

Στην επιζητούμενη, εδώ, διατύπωση αναμνήσεων, σκέψεων κ.λπ. γίνεται χρήση α)ορισμένων λέξεων ακόμη και στα Προλεγόμενα και β) λεκτικών στοιχείων και συντομογραφιών –όχι απαραίτητα όλων ευρύτατα γνωστών– επεξηγήσεις* των οποίων παρατίθενται ακολούθως:

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ / Σημασιολογικό Περιεχόμενο Ορισμένων Εννοιών:

Πρωτοπρόσωπη αφήγηση = εξιστόρηση σε 1^ο πρόσωπο, ο αφηγητής και παρουσιάζει και βίωσε τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται. Η λέξη έχει χρησιμοποιηθεί σε κριτικές βιβλίων, θεατρικών έργων κ.α. (όπως από την Ελισάβετ Κοτζιά στο «Δράμα VS Μελόδραμα», Εφημ. Καθημερινή (Τέχνες και Γράμματα, σελ. 10, Κυριακή 1/3/2009).

Ανατροφοδότηση= ξαναζωντάνεμα.

Αίσιον τέλος= καλή έκβαση.

Αξιόπιστος στρατεύσιμος= στρατεύσιμος που εμπνέει εμπιστοσύνη.

Συνάφεια= αποτέλεσμα εξωτερικών μοριακών δυνάμεων στην επιφάνεια επαφής δύο διαφορετικών σωμάτων.

Χιούμορ= εύθυμη, πνευματώδης, καυστική διάθεση καλυμμένη με μια επίφαση σοβαρότητας (σύμφωνα με το εννοιολογικό περιεχόμενο της αγγλικής λέξης **humour**).

Μόνιμος υπάλληλος επί 4^ο= μόνιμος υπάλληλος με 4^ο βαθμό - τμηματάρχης, σύμφωνα με την (τότε ισχύουσα) κλίμακα βαθμών για τους Δημόσιους Υπαλλήλους. Οι Μηχανικοί εισερχόντουσαν στις Υπηρεσίες του Δημοσίου με 6^ο βαθμό (Εισηγητή) και κατέληγαν (συνήθως) στο 2^ο βαθμό (Διευθυντή Α) και σε προηγούμενα έτη (δεκαετία '60) στον 1^ο βαθμό.

Διακίνηση επικίνδυνων φορτίων= προώθηση (και αποθήκευση), με αμοιβή, εμπορευμάτων ή / και αποβλήτων (σε στερεή, υγρή ή αέρια μορφή) με επικίνδυνες ιδιότητες, εντός συμβατικών ή όχι συσκευασιών, π.χ. μέσα σε βαρέλια ή εμπορευματοκιβώτια / containers αντίστοιχα.

Στανταρτς (standards)= προδιαγραφές.

Χιουμορίστας= άνθρωπος με χιούμορ (humour βλ. πιο πριν).

*Οι λέξεις / λεκτικά στοιχεία και οι συντομογραφίες επεξηγούνται με τη σειρά αναγραφής τους στο κείμενο.

Λιμανιότικο στυλ / style = ιδιαίτερος τρόπος έκφρασης. Ιδιαίτερος κώδικας που χρησιμοποιείται από ανθρώπους που βιώνουν (ή επιθυμούν να βιώνουν) τις συνθήκες της λιμενικής ζωής.

Σακκάδο= ύλες εντός σάκων (η λέξη χρησιμοποιείται από όσους αρέσκονται να εκφράζονται με λιμανιότικο στυλ – βλ. προηγούμενως).

Τσουρμάρισμα= συγκρότηση ομάδας (λιμενεργατών).

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Τ.Ε.Ε. = Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Η συντομογραφία διευκρινίζεται -εδώ- γιατί, σε άλλες περιπτώσεις, Τ.Ε.Ε. υποδηλώνει Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο).

ΣΕΑ= Σ.Ε.Α.= Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών.

Κ.Π.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ= Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών (σήμερα Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ.

Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ = ΕΚΕΦΕ. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ = Εθνικό Κέντρο Φυσικών Επιστημών ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ.

Δ.Ε.= Δημόσια Έργα.

Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση.

I.M.O. = **IMO** = International Maritime Organization.

Ν.Π.Δ.Δ.= **ΝΠΔΔ** = Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

IMDG Code = **International Maritime Dangerous Goods Code** = Διεθνής Ναυτιλιακός Κώδικας Επικινδύνων Αγαθών (Φορτίων), χάρη συντομίας: Κώδικας Επικινδύνων Φορτίων του I.M.O. (**International Maritime Organization** / Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού).

Π.Υ. = **Πυροσβεστική Υπηρεσία.**

Υ.Ε.Ν.= **Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.**

O.E.C.D. = **Organization Economical Co-operation and Development** = **O.O.Σ.Α.**

O.O.Σ.Α. = Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως.

M.M.E. = **M.M.E.** = Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

TIR= **T.I.R.** = **Transports International Routes.**

ADR= Accord Dangereux Routier (Γαλλικά) ή European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (Αγγλικά) = Ευρωπαϊκή Συμφωνία για τη Διεθνή Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Εμπορευμάτων.

ΚΕΚΑΝ = Κ.Ε.ΚΑΝ.= Κέντρο Εκπαίδευσης ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΜΕΧΗΜ= Σ.Μ.Ε.ΧΗΜ. = Σχολή Μέσης Εκπαίδευσης Χημικών.

ΚΕΚ= Κ.Ε.Κ.= Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι ο αφηγητής ταυτίζεται με το πρόσωπο εκείνου που βίωσε τι πραγματικά έχει συμβεί στην επαγγελματική ζωή του. Κατ' ακολουθία, είναι λογικό να χρησιμοποιεί στη συνέχεια ρηματικό τύπο ο οποίος βρίσκεται στο πρώτο πρόσωπο του ενικού αριθμού.

Αθήνα, 2009

Α.Π.Κ.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το κείμενο αυτό, με στόχο να συμπεριληφθεί στο Αρχείο του Τ.Ε.Ε. αναφορικά με την καταγραφή και ανάδειξη της Ιστορίας του τεχνικού κόσμου της χώρας μας, επιδιώκει να επιτύχει την παρουσίαση της επιστημονικής δραστηριότητάς μου ως Χημικού Μηχανικού (Χ.Μ.) Πρόκειται για ένα δύσκολο εγχείρημα, όπως άλλωστε ισχύει- κατά γενικό κανόνα- σε κάθε περίπτωση καταγραφής της πολύχρονης δουλειάς ενός Μηχανικού.

Από επαγγελματική άποψη ήμουνα (ως Χ.Μ.) ανέκαθεν Τεχνικός και παράλληλα Καθηγητής επί καθημερινής –σχεδόν- βάσης. Σημειώνεται, επίσης, ότι (και) πάρα πολλές Κυριακές και αργίες αφιερώνονταν για εκπόνηση μελετών και Συνεδριακών Εισηγήσεων ή / και συγγραφή βιβλίων και άρθρων της ειδικότητάς μου με συνέπεια ο χρόνος για ανάπαυση να είναι, συχνότατα, πολύ περιορισμένος.

Δικαιολογείται, λοιπόν, απόλυτα η τεράστια σημασία που απέδιδα πάντα στον προγραμματισμό των ενεργειών μου, ήδη, από νεαρός –βλ. φωτογραφία (1).

Φωτογραφία 1: Α. Κώνστας την περίοδο της προετοιμασίας για τις Εισαγωγικές Εξετάσεις του Ε.Μ.Π. (1954).

Στα πλαίσια αυτά, η όλη ανασκόπηση επιζητείται με οπτική που είναι πρόδηλα περιεκτική.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Οκτ. 1959 – Αυγ. 1966

Ευθύς ως απέκτησα (1959) το Δίπλωμα και την Άσκηση Επαγγέλματος του Χημικού Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. στο οποίο σπούδασα – βλ. φωτογραφίες (2), (3), (4), (5) εργάστηκα στον ιδιωτικό τομέα (μελέτες, διδασκαλία) και εκπλήρωσα τις στρατιωτικές μου υποχρεώσεις στο Πολεμικό Ναυτικό (Π.Ν.) –βλ. φωτογραφία (6) – ως Έφεδρος Αξιωματικός / ΣΕΑ Χημικός.

Φωτογραφία 2: Α. Κώνστας 4^{ος} από δεξιά, Εργαστήριο Ανόργανης Χημείας του Ε.Μ.Π. (1956).

Φωτογραφία 3: Α. Κώνστας (όρθιος) με τους συμφοιτητές τους Ε. Μαρκιανό (στο μέσον) και Κ. Μυράτ, στο Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας του Ε.Μ.Π. (1956).

Φωτογραφία 4: Εκπαιδευτική εκδρομή δευτεροετών Σπουδαστών της Α.Σ.Χ.Μ. / Ανωτάτης Σχολής Χημικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π. στη Λαυρεωτική. Στο μέσον με γραβάτα ο Καθηγητής Μουτσόπουλος και πίσω αριστερά του ο Σπουδαστής Α. Κώνστας (1956).

Φωτογραφία 5: Εκδρομή Σπουδαστών Α.Σ.Χ.Μ. του Ε.Μ.Π. στο Σούνιο. Δεύτερος από αριστερά ο Α. Κώνστας (1956).

Φωτογραφία 6: Α. Κώνστας με -δεξιά του- το συνάδελφό του Ιωάννη Σακελλάριο (υιό του Καθηγητή Ε.Μ.Π.), ευθύς μετά την αποφοίτησή τους από την Α.Σ.Χ.Μ. του Ε.Μ.Π., εκπληρώνοντας τη στρατιωτική θητεία τους (1959).

Στη φάση αυτή της ζωής μου, οι προσπάθειες τις οποίες κατέβαλα για επίλυση τεχνικών και επιστημονικών προβλημάτων βασίστηκαν στο τρίπτυχο:

- εκμετάλλευση πολυτεχνειακών γνώσεων που έλαβα από το Ε.Μ.Π.,
- υιοθέτηση της άποψης ότι έχει μεγάλη σπουδαιότητα «η μετάβαση από μια επιστήμη κοινωνικά ανεύθυνη προς μια επιστήμη με ευθύνη κοινωνική»,
- αξιοποίηση των υποδείξεων του Τ.Ε.Ε. για τη σωστή δράση των Μηχανικών προς όφελος της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

Σύντομα διαπίστωσα ότι ο πιο πάνω τρόπος δράσης, σε τεχνικο-επιστημονικό επίπεδο, ήταν ο ενδεδειγμένος, γι αυτό τον εφάρμοζα και μετέπειτα (φυσικά το υπόβαθρο γνώσεων βελτιωνόταν εκάστοτε με τα δεδομένα της εξέλιξης της επιστήμης και τις καινούργιες επαγγελματικές εμπειρίες μου καθώς και τις νέες απόψεις που γινόντουσαν κτήμα του τεχνικού κόσμου). Αναμφίβολα, η επίδραση τέτοιας σκέψης επέτρεψε να ανταποκριθώ πλήρως (και) στα πολλά καθήκοντά μου

όταν, στο μεγαλύτερο μέρος της θητείας στο Π.Ν., **υπήρξα** (1959-1961) – βλ. φωτογραφία (7) – **ο υπεύθυνος Χημικός της Διεύθυνσης Εφοδιασμού Καυσίμων / Δ.Ε.Κ. του Π.Ν. και βοηθός Τμηματάρχη Λιπαντικών της Δ.Ε.Κ.** (παραλαβή πετρελαιοειδών από Διυλιστήρια, παράδοση καυσίμων σε δεξαμενές του Π.Ν. ή σε πολεμικά πλοία του, δοκιμές και γνωματεύσεις για τα λιπαντικά πλοίων και άλλων μέσων του Π.Ν. κ.λπ.).

Φωτογραφία 7: Α. Κώνστας Έφεδρος Σημαιοφόρος Σ.Ε.Α./Χ (1960).

Τότε βίωσα διάφορες καταστάσεις, αλλά ένα εξαιρετικά δυσάρεστο γεγονός μου έμεινε ανεξίτηλο στη μνήμη. Ευτυχώς, ύστερα από πολύ κόπο, το συμβάν είχε «αίσιον τέλος». Συγκεκριμένα το χειμώνα του 1960, κατά τη διάρκεια εκφόρτωσης μαζούτ από αμερικανικό πλοίο σε δεξαμενή του Π.Ν. στο Μούλκι (Σαλαμίνας), χύθηκε μαζούτ στη θάλασσα που ρύπανε τόσο το εκεί θαλάσσιο νερό όσο και ακτές της Σαλαμίνας σε αρκετή έκταση, οπότε ως Αξιωματικός της Δ.Ε.Κ. Σαλαμίνας του Π.Ν. επιφορτίστηκα με το έργο της αποκατάστασης του περιβάλλοντος.

Με τις γνωστές ελλείψεις σε αντιρρυπαντικά μέσα και υλικά της εποχής εκείνης, έπρεπε να κάνω το καλύτερο δυνατό, ενώ αντηχούσε στ' αυτιά μου η φράση του αρμόδιου Δημάρχου: «Σας παρακαλώ, κ. Σημαιοφόρε, ενεργήσατε ώστε να απαλλαγούμε από το χυμένο μαζούτ. Εγώ δε μπορώ να προσφέρω μεγάλη βοήθεια. Ωστόσο, θα κανονίσω να σας διατεθούν χωρίς χρονοτριβές ορισμένοι εργάτες και φυτάρια. Βοηθείστε μας γιατί την άνοιξη θα χάσουμε τον τουρισμό, κυρίως όμως το καλοκαίρι». Στη συζήτηση που επακολούθησε, προσπαθώντας να είμαι ειλικρινής μαζί του, αναφέρθηκα στις δυσκολίες του θέματος που έθεσε και αφού τις κατανόησε δήλωσε ότι θα ικανοποιούσε αμέσως το αίτημά μου να χορηγήσει (και) λίγες μαούνες και αρκετά τσουβάλια γεμάτα πίτουρα. Πράγματι την επόμενη ημέρα με εφοδίασε με ό,τι του ζήτησα. Στο μεταξύ είχα καταστρώσει «Σχέδιο Δράσης» - ένα Σχέδιο που

απέδειξε, τελικά, πόσο πολύτιμη μπορεί να είναι η συνεισφορά του Μηχανικού στις προσπάθειες για επίτευξη της επιδιωκόμενης κοινωνικής και οικονομικής ωφέλειας.

Κοντολογίς, δημιούργησα «ομάδες αντιρύπανσης» από εργάτες και ναύτες (με επικεφαλής έναν «αξιόπιστο» στρατεύσιμο) που, υπό την εποπτεία μου, θα έριχναν πίτουρα στο μαζούτ, δημιουργώντας μια μάζα την οποία με τα φτυάρια θα τοποθετούσαν σε μαούνες. Η όλη προσπάθεια έπρεπε να τελειώσει σε λίγες ημέρες και ενόσω, αν και χειμώνας, ο καιρός έμοιαζε ανοιξιάτικος, γιατί το μετεωρολογικό δελτίο, που μου είχε δώσει το Κεντρικό Λιμεναρχείο Πειραιά /Κ.Λ.Π., προέβλεπε ότι δε θα αργούσαν να ενσκήψουν δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Πιεζόμενος, από τους δημιουργούμενους χρονικούς περιορισμούς, να φέρω “εις πέρας” την αποστολή μου, γρήγορα (και σωστά), αποφάσισα να ζητήσω: α) από τον προμνημονευόμενο Δήμαρχο οι εργάτες που θα μου έστελνε να εκτελούν και υπερωριακή εργασία και β) από το Π.Ν. πετρέλαιο για να χυθεί στους βράχους εκείνους ό,που, ένεκα της μεταξύ ημέρας και νύχτας θερμοκρασιακής μεταβολής, το μαζούτ είχε γίνει ένα σώμα με αυτούς. Σε χρόνο ρεκόρ, τα αιτήματά μου ικανοποιήθηκαν (το 2^ο μάλιστα και με τη μεσολάβηση του Δημάρχου), οπότε δόθηκε **και** η δυνατότητα να ανάβουμε ό,που χρειαζόταν (αλλά με μεγάλη προσοχή) το πετρέλαιο που ρίχναμε, στο επί των βράχων μαζούτ, για να πετύχουμε τελικά τη μετατροπή του μαζούτ σε περισσότερο υγρή ύλη με σκοπό τη μείωση της συνάφειάς του με τους βράχους, διευκολύνοντας έτσι τον καθαρισμό τους (και το «ξέπλυμά τους», στο οποίο βοήθησε αργότερα και η βροχή που επιβεβαίωσε τις προβλέψεις του μετεωρολογικού Δελτίου του Κ.Λ.Π.). Κατά την αποκομιδή του μαζούτ και τις συναφείς διεργασίες, οι εργάτες και οι ναύτες έδειξαν «διαγωγή κοσμιωτάτη» - εργάστηκαν άψογα. Συγκυριακά, ο προγραμματισμός αποδείχτηκε κατάλληλος για την περίπτωση με επακόλουθο να δουν το φως της δημοσιότητας διάφορα δημοσιεύματα (εφημερίδων) αντικειμενικής ενημέρωσης του κοινού.

Η προφύλαξη έναντι κινδύνων πυρκαγιάς οι οποίοι ενδεχομένως να προέκυπταν από τις διαδικασίες που αναφέρθηκαν με έκανε να νιώσω ιδιαίτερη έλξη για το αντικείμενο: πυρασφάλεια και να μου γεννηθεί η ιδέα ότι θα έπρεπε μελλοντικά να ασχοληθώ συστηματικά (όπως και έγινε) με την ανεξέλεγκτη καύση, έχοντας εμβαθύνει για τις (ανθρώπινες, κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές) συνέπειές της.

Ένα άλλο περιστατικό συνέβηκε (χειμώνας 1961) όταν υπηρετούσα στο Κ.Π.Ε. (τόρα Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ (Αγ. Παρασκευής) –βλ. φωτογραφία (8)–

εργαζόμενος ερευνητικά (στο Εργαστήριο Ακτινοχημείας) με γ -ακτινοβολία από πηγές Κοβαλτίου -60 (^{60}Co).

Φωτογραφία 8: Α. Κώνστας μπροστά από τη δομική κατασκευή εντός της οποίας ενυπάρχει ο ελληνικός πυρηνικός αντιδραστήρας, σε διάλειμμα ερευνητικής εργασίας του στο Κ.Π.Ε. (Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ (1961).

Οι πηγές αυτές βρίσκονταν σε ιδιαίτερο χώρο όπου η θερμοκρασιακή κατάσταση ήταν καλή σε αντίθεση με εκείνη που επικρατούσε στο ύπαιθρο το οποίο έπρεπε κανείς να διασχίσει για να πάει σε αυτές. Είχαν θωράκιση από μόλυβδο η οποία προφύλασσε όσους τις προσέγγιζαν. Σε ό,τι αφορά τη χρήση ή όχι της ακτινοβολίας, οι πηγές αυτές (προκειμένου να αποθωρακιστούν ή θωρακιστούν ανάλογα με τις ερευνητικές απαιτήσεις) «ανεβοκατέβαιναν» εντός κατακόρυφου σωλήνα που διέθετε σύστημα του οποίου η καθοδήγηση για τη λειτουργία του γινόταν με τηλεχειρισμό. Φυσικά, στο σύστημα οι μεταβιβαζόμενες εντολές (σήματα) για την εξ αποστάσεως διεκπεραίωση της αποστολής του, δίνονταν από το εξωτερικό μέρος της δομικής κατασκευής / αποθήκης όπου υπήρχαν οι πηγές, σύμφωνα με τις οδηγίες του Τμήματος Υγειονομικής του Κ.Π.Ε. (Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ.

Όμως ένα εξαιρετικά ψυχρό πρωί κάποια πηγή ^{60}Co εμποδιζόταν να κινηθεί εντός του οδηγού – κατακόρυφου σωλήνα προκειμένου να θωρακιστεί, λόγω βλάβης του μηχανικού συστήματος. Ο τηλεχειρισμός δε μπορούσε να φανεί χρήσιμος και ο χώρος όπου βρισκόταν η πηγή ήταν πολύ επικίνδυνος.

Το «φρακάρισμα» αυτό συνέβηκε όταν γινόταν πείραμα της Ομάδας Νικολάου Ρακιντζή (μετέπειτα Καθηγητή Ε.Μ.Π.), Διονυσίου Μαρκέτου (Χημικού) και Αλεξάνδρου Κώνστα (Χημικού Μηχανικού) για τη μελέτη «Ραδιόλυση Υδάτινων Διαλυμάτων Ακριδίνης ΝΟ δι ακτίνων γ , ^{60}Co » που, ως πρωτότυπη εργασία,

ανακοινώθηκε στο Γ' Πανελλήνιο Χημικό Συνέδριο (Αθήνα 5-11/6/1962) και δημοσιεύτηκε στο Γερμανικό περιοδικό *Physicalische Chemie* 35, 4/6, p.p. 234-246 (1962). Η Ομάδα μας εξέτασε την κακοτυχία με σοβαρότητα, κατέληξε σε ορισμένες ρεαλιστικές αποφάσεις και, στη συνέχεια, ανέπτυξε το σκεπτικό της σε ένα Αμερικανό εμπειρογνώμονα του Δ.Ο.Α.Ε. (Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας) που υιοθέτησε τις απόψεις μας προσθέτοντας μόνο, με χιούμορ, «ωραία δε θα πεθάνουμε από ακτινοβολία, θα πεθάνουμε από το κρύο, εδώ πάνω» [Το Κ.Π.Ε (Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ είναι εγκατεστημένο σε λοφίσκο].

Η Ομάδα μας συμβουλευτήκε (όπως όφειλε) τους αρμόδιους του Τμήματος Υγειοφυσικής που τόνισαν τους κινδύνους της γ- ακτινοβολίας (στείρωση ανδρών κ.λπ.). Επιμείναμε, τότε, ότι οι τρεις (δηλαδή η Ομάδα που εκτελούσε το πείραμα της Ραδιόλυσης της Ακριδίνης) θα επιχειρούσαμε να πετύχουμε την επιβαλλόμενη θωράκιση της πηγής ^{60}Co (για ακίνδυνη εργασία αποκατάστασης της μηχανικής βλάβης από τους αρμόδιους τεχνίτες και χρήση ξανά της πηγής) ως εξής:

- θα προσπαθούσαμε να κινηθεί η πηγή εντός του οδηγού – σωλήνα σπρώχνοντάς τη προς τα κάτω με λαστό,
- θα τηρούσαμε την εκ περιτροπής είσοδο στο χώρο ακτινοβολίας της πηγής ^{60}Co , παραμένοντας εκεί τον ελάχιστο χρόνο που υπέδειξε το Τμήμα Υγειοφυσικής,
- θα «δρούσαμε» από 3 φορές οι ανύπαντροι τότε (Ν. Ρακιντζής και Α. Κώνστας) και 2 φορές ο παντρεμένος (Δ. Μαρκέτος) που με δυσκολία δέχτηκε την ιδεαλιστική προσφορά μας (χωρίς βέβαια να γνωρίζει πως οι υπόλοιποι είχαμε συμφωνήσει να επαναλάβουμε άλλη μια φορά τη συζητούμενη απόπειρα, αν χρειαζόταν).

Ακολουθώντας αυτή την τακτική, στην όγδοη προσπάθεια «όλα πήγαν καλώς», για να χρησιμοποιήσω ένα επίρρημα όχι τόσο αρεστό στα παιδιά μας (που αποκτήσαμε –μετά- ως παντρεμένοι πλέον).

Για να φαιδρύνουμε τη διήγηση όταν μιλούσαμε στα παιδιά μας για τους κινδύνους της γ ή άλλης ακτινοβολίας (που τα φόβιζε – ιδίως σε μικρότερη ηλικία–) επιδιώκαμε η συζήτηση να κλείνει «πιο ευχάριστα» με γραμματικές παρατηρήσεις και πειράγματα («γιατί, παιδιά, προτιμάτε το καλά από το καλώς»; κ.λπ).

Σημειώνεται ότι η προαναφερόμενη ερευνητική εργασία («Ραδιόλυση Υδατικών Διαλυμάτων Ακριδίνης ΝΟ δι αιτίνων – γ, ^{60}Co ») παρέχει στοιχεία εκλεκτικής ενεργειακής δράσης ουσιών για προστασία του ακτινοβολουμένου

συστήματος από γ-ακτινοβολία. Πρόκειται για θέμα κοινωνικού ενδιαφέροντος μεγίστης σημασίας, το οποίο επιστήμονες άλλης ειδικότητας (βιολόγοι, ιατροί, κ.ά.) μπορούν να μελετήσουν περαιτέρω, ακόμη και για την προστασία του ανθρώπινου οργανισμού από ακτίνες γ.

Κατ' ακολουθία γίνεται φανερό ότι η κοινωνική ευθύνη των Μηχανικών (και των επιστημόνων, γενικότερα) έχει πολλές συνιστώσες.

Αναμφισβήτητα, η κατανόηση της πραγματικότητας αυτής (σύγκλιση επιστημών κ.λπ) σημάδεψε σε μεγάλο βαθμό την επιστημονική / επαγγελματική πορεία μου. Με αυτή τη λογική π.χ.

-Πήρα μέρος σε εξετάσεις που προκήρυξε ο Ο.Ο.Σ.Α. (Ο.Ε.Σ.Α.) για υποτροφία στο National Research Council (N.R.C.) του Καναδά με αντικείμενο τον τρόπο λειτουργίας των Υπηρεσιών παροχής Τεχνικών Πληροφοριών (Υ.Τ.Π.) έχοντας τη γνώμη ότι η μετεκπαίδευση αυτή θα μου προσφέρει εμπειρία για διερευνήσεις θεμάτων σχετικά με την οικονομική και κοινωνική ωφέλεια από τη δράση των Υ.Τ.Π. στον ελλαδικό χώρο. Η επιτυχία μου στις εν λόγω εξετάσεις έγινε αφορμή να αποχωρήσω από το Κ.Π.Ε (Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ και να επιμορφωθώ (με εφόδιο τη γνώση της Αγγλικής και Γαλλικής Γλώσσας) στον Καναδά (1963) σύμφωνα με το πρόγραμμα του N.R.C.

-Εκτιμώντας τη σπουδαιότητα που έχει για το έργο των Μηχανικών ο συνδυασμός ποικίλων γνώσεων, παρακολούθησα **μεταγενέστερα** διάφορα Συνέδρια και **επιμορφώθηκα** σε Σεμινάρια, όπως π.χ. στο Διεθνές Συνέδριο θαλάσσιας Διάβρωσης και Ρύπανσης (1968) –βλ. φωτογραφία (9), το Σεμινάριο περί Ιοντιζουσών Ακτινοβολιών (στο Κ.Π.Ε. / Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ 1969), το Σεμινάριο για Θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης (του τ. Υπουργείου Συντονισμού, 1981), τα μαθήματα της Α.Ε.Β.Ε. HONEYWELL BULL Α.Ε. : «Ανάλυση και Σχεδιασμός Πληροφορικών Συστημάτων» (Αθήνα, 1983), κ.λπ.

Φωτογραφία 9: Α. Κώνστας (στη 2^η σειρά από το τέλος και 3^{ος} από αριστερά) σε ακροατήριο Μηχανικών, μεταξύ των οποίων και ο Πολιτικός Μηχανικός Δ. Τζαμαλούκας, Προϊστάμενος -τότε- Τεχνικών Υπηρεσιών Ο.Λ.Π. (2^η σειρά από το τέλος, 5^{ος} από αριστερά). 2^ο Διεθνές Συνέδριο Θαλάσσιας Διάβρωσης και Ρύπανσης (20-9-1968).

Υπήρξαν, επίσης, εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν έπρεπε να αγνοήσω σύμφωνα με τις συμβουλές καλών φίλων. Τυπικό παράδειγμα αποτελεί **η επιμόρφωσή μου στην Τεχνική των Ραδιενεργών Ισότοπων** (Πιστοποιητικό Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, 1964) που αποφάσισα όταν εργαζόμουν στο (τότε) Υπουργείο Δημοσίων Έργων (Υ.Δ.Ε.). Στο Υ.Δ.Ε. προσλήφθηκα ως συμβασιούχος, όταν επέστρεψα από τον Καναδά (1963). Αμέσως τοποθετήθηκα στο Κεντρικό Εργαστήριο Δημοσίων Έργων (Κ.Ε.Δ.Ε.).

Εκεί έλαβα επιστημονική βοήθεια (ουσιαστικά επιμόρφωση) για πραγματοποίηση εδαφοτεχνικών μελετών, υπό την προσωπική καθοδήγηση του αείμνηστου Ελευθερίου Σταθάκη, Πολιτικού Μηχανικού και Διευθυντή Κ.Ε.Δ.Ε., που μου φέρθηκε εξαιρετικά φιλικά. Ο Διευθυντής αυτός συμπεριφερόταν προς τους υφιστάμενους του τηρώντας τα «ίδια μέτρα και τα ίδια σταθμά». Είχα πολλές συζητήσεις μαζί του για επιστημονικά, τεχνικά και δημοσιοϋπαλληλικά θέματα που, πάντα, οδηγούσαν σε συλλογιστική σαν αυτή του Γερμανού Αρχιτέκτονα Βάλτερ Γκρόπιους «Το μυαλό είναι σαν την ομπρέλα: λειτουργεί καλύτερα όταν είναι ανοιχτό».

Ως ένα ελάχιστο δείγμα της μεγάλης εκτίμησής μου στον άνθρωπο αυτό, δύο ημέρες πριν παρουσιάσω τη Διδακτορική Διατριβή μου στο Ε.Μ.Π. τηλεφώνησα σπίτι του να τον παρακαλέσω να συμπεριληφθεί στους προσκεκλημένους μου «τιμής ένεκεν». Στο ακροατήριο, όμως, μια θέση έμεινε κενή γιατί δυο ώρες πριν το τηλεφώνημά μου ο Ελ. Σταθάκης έπαυσε να ζει.

Στο Κ.Ε.Δ.Ε. **ασχολήθηκα** (1963-1964) **στους τομείς: «Εδαφομηχανική»** και **«Εφαρμογές των Ραδιοϊσοτόπων** στα έργα Πολιτικού Μηχανικού», **έλαβα μέρος ως ομιλητής** στον «Κύκλο Εργαστηριακών Εφαρμογών Κ.Ε.Δ.Ε.» και σε επιμορφωτικές διαλέξεις του Κ.Ε.Δ.Ε., **δημοσίευσα τεχνικά άρθρα** στο επιστημονικό περιοδικό του [«τα ραδιοϊσότοπα και η και η εφαρμογή των εις έργα Πολιτικού Μηχανικού», Δελτίο Εργαστηρίου Δημοσίων Έργων 1, 149 (1963), «Τεχνική της Ραδιογραφίας», Δελτίο Εργαστηρίου Δημοσίων Έργων 2, 1, 27 (1964) και στο ίδιο (σελ. 47): «Όργανα Ελέγχου Ακτινοβολιών»], **εκπόνησα** (1964) το **Εργαστηριακό Βοήθημα** «Τρόποι λειτουργίας και οδηγίαi χρήσεως των εις Κ.Ε.Δ.Ε. δια ραδιοϊσοτόπων λειτουργουσών συσκευών» που εκδόθηκε (1963) από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, **υπέβαλα** το 1964 **στο Κ.Ε.Δ.Ε.** για υπηρεσιακή χρήση τη **μελέτη** «Τα Ραδιοϊσότοπα στην Υπηρεσία της Τεχνικής» και **συνέταξα** (1964) για το (τότε) Υπουργείο Συντονισμού τη **μελέτη** που μου ανέθεσε «Δυνατότης Διεξαγωγής Ερεύνης εις το Κεντρικόν Εργαστήριον Δημοσίων Έργων».

Επειδή είχα παρακολουθήσει τον «Κύκλο Μαθημάτων και Ασκήσεων επί της Τεχνικής της χρησιμοποιήσεως Ραδιενεργών Ισοτόπων» στο Κ.Π.Ε. (Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ και υποστεί επιτυχώς τις σχετικές εξετάσεις, **η Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας** (βλ. πιο πριν) **μου χορήγησε Άδεια Χειρισμού Συσκευών με Ραδιοϊσότοπα.** Το ίδιο έπραξε και για τον συνάδελφο (Χ.Μ.) Ευθ. Γκάσιο με τον οποίο συνυπηρετούσαμε στο Κ.Ε.Δ.Ε. Μέχρι το 1964 δεν υπήρχε στο Κ.Ε.Δ.Ε. υπάλληλος εφοδιασμένος με τέτοια Άδεια αν και το Εργαστήριο αυτό διέθετε συσκευές που περιείχαν ραδιενεργές πηγές για εδαφοτεχνικούς ελέγχους και ραδιογραφίες δομικών κατασκευών. Τώρα που δύο Τεχνικοί του Κ.Ε.Δ.Ε. ήταν σε θέση να χρησιμοποιούν τέτοιες συσκευές, η διεξαγωγή εδαφομηχανικών ελέγχων δεν περιοριζόταν μόνο στις κλασικές μεθόδους. Υπ' αυτές τις συνθήκες πήγαινα άλλοτε στην επαρχία για λήψη υλικών από το επισκεπτόμενο μέρος (π.χ. Πελοπόννησος / Εθνική οδός 111) προκειμένου να υποστούν δοκιμές (π.χ. υγρασίας) ή δημιουργήσουν δοκίμια ελέγχων (τριαξονική φόρτιση) και άλλοτε είτε στην επαρχία ή κοντότερα (π.χ. Εθνική Οδός / Τρεις Γέφυρες, οδός Ιλυσσού κοντά στο Ξενοδοχείο Hilton Αθηνών) για μετρήσεις με συσκευές Καισίου (προσδιορισμός πυκνότητας εδαφών με ακτίνες γ), Ραδιοβηρυλλίου (προσδιορισμός υγρασίας εδαφών με νετρόνια) και Κοβαλτίου -60 (γ - ραδιογραφίες). Πέρα όσων υποστηρίζονται βιβλιογραφικά, διαπιστώθηκε έμπρακτα ότι η χρήση ραδιενεργών πηγών έχει πολλά πλεονεκτήματα π.χ. συντόμευση του χρόνου των μετρήσεων, χρήση επί τόπου των

έργων, αποφυγή δειγματοληψίας και καταστροφής των κατασκευών (non destructive tests).

Σε πολλές όμως περιπτώσεις αρκούσαν διερευνήσεις χωρίς την προσφυγή στην πυρηνική επιστήμη, όπως π.χ. όταν εξετάζονταν τα αίτια της καθίζησης τμήματος της οδού Καρδίτσας – Τρικάλων, βλ. φωτογραφία (10)

Φωτογραφία 10: Α. Κώνστας σε επιτόπια – από Κλιμάκιο Μηχανικών – εδαφομηχανική έρευνα των αιτίων καθίζησης τμήματος της οδού Καρδίτσας – Τρικάλων (σκυμμένος – μετρώντας με συσκευή Κ.Ε.Δ.Ε.), υπό την επίβλεψη του Διευθυντή Κ.Ε.Δ.Ε. [όρθιου με καπέλο (άνοιξη 1964)]

Το 1^ο δεκαήμερο του Αυγούστου 1964 πληροφορήθηκα ότι το τ. Υπουργείο Βιομηχανίας (Υ.Β.) θα προέβαινε σε άμεση πρόσληψη Τεχνικών Υπαλλήλων με σύμβαση. Τότε, επίσης ο προσωπάρχης του Υ.Δ.Ε. ζήτησε να τον επισκεφτώ σύντομα. Τελειώνοντας κάποιες επείγουσες γνωματεύσεις τον συνάντησα στο Γραφείο του, όπου μου ανακοίνωσε πως «λόγω εξαιρετικών φύλλων ποιότητας» (κατά την έκφραση της εποχής) έγινα «μόνιμος υπάλληλος επί 4^ο» και ότι έπρεπε τάχιστα να ορκιστώ για να τοποθετηθώ σε Υπηρεσία της Βορείου Ελλάδας ή σε Εργαστήριο Δ.Ε. της Κρήτης. Στην ερώτησή μου αν γινόταν να μείνω στην Αττική η απάντηση του Προσωπάρχη ήταν αρνητική, όπως άλλωστε και η δική μου στην πρότασή του. **Δεν πρόφθασα να πω το «όχι» μου και είδα τον Προσωπάρχη, σχεδόν ωχρό, να σηκώνεται εξαιρετικά φιλικός (μωλωπίζοντας μάλιστα το πόδι του καθώς το χτύπησε στο γραφείο του) και να μου λέει (ξεχνώντας πληθυντικό και τύπους): «παιδί μου, εγώ για να γίνω επί 4^ο “έφαγα ολόκληρη ζωή” και εσένα σου δίνουν αυτόν το βαθμό και αρνείσαι»;**

Με συγκίνησε το ύφος του, οπότε του είπα την αλήθεια «**ξέρετε είμαι εραστής της Αθήνας**», «Καταλαβαίνω» απάντησε «είσαι νέος», λες και υπονοούσε ό,τι είχε διατυπώσει ο λογοτέχνης Αντουάν Φρανσουά Πρεβώ (ο επονομαζόμενος Αβάς): «ο έρωτας και η λογική είναι δύο πράγματα που μοιάζουν με τον ήλιο και το φεγγάρι.

Όταν ανατέλλει το ένα, δύει το άλλο». Η συναισθηματική μου φόρτιση με έκανε να προσθέσω (ελάχιστα πειστικά): «εξάλλου έχω και κάποιες οικογενειακές υποχρεώσεις». Αντίθετα, απέκρυψα ότι δε σκόπευα να αρνηθώ και μια άλλη αγάπη που μου προσέφερε η Αθήνα: την Καθηγεσία (για την οποία θα επανέλθω).

Τη ίδια μέρα που είδα τον Προσωπάρχη του Υ.Δ.Ε. πήγα στον Υπουργείο Βιομηχανίας όπου συμπλήρωσα (τυποποιημένη) αίτηση για πρόσληψή μου στο Υ.Β. ως Χημικός Μηχανικός, η οποία εγκρίθηκε σύντομα. Το γεγονός αυτό επέτρεψε να πραγματοποιηθεί συγχρόνως: παραίτησή μου από το Υ.Δ.Ε.- διορισμός μου στο Υ.Β. [«με Σύμβαση», αλλά για την Αθήνα (!)]. Στη δεκαετία του '60 οι Μηχανικοί εύρισκαν πολλές ευκαιρίες στην αγορά Εργασίας. Ιδιωτικές Εταιρείες εκτελούσαν τεχνικά έργα (οδοποιίας, φράγματα κ.ά.), Βιομηχανίες και Βιοτεχνίες ιδρύονταν ή εκσυγχρονίζονταν με αποτέλεσμα να έχουν ανάγκη πρόσληψης Τεχνικών αλλά και δυνατότητα να τους χορηγούν υψηλούς μισθούς, bonus κ.λπ. Το Δημόσιο για την κάλυψη θέσεων Μηχανικών «αναγκάστηκε» να χορηγεί το καλούμενο «τεχνικό επίδομα» (που δεν ήταν ευκαταφρόνητο). Θα αναφέρω τώρα μια λεπτομέρεια (!), όχι από συμπάθεια στα προωθώτερα σχήματα λόγου, αλλά για να τεκμηριώσω την άποψη ότι στον Προσωπάρχη Υ.Δ.Ε. ήμουν «απόλυτα ευθύς»: Αναζητώντας (μόνιμη) εργασία, που να μη μου στερεί την Αθήνα, προτίμησα (ύστερα από δύο έτη) τον Ο.Λ.Π., αν και γνώριζα ότι ο Οργανισμός αυτός δεν κατέβαλε στο Χημικό Μηχανικό το τεχνικό επίδομα (σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε για τους λοιπούς Μηχανικούς του). Όταν, λοιπόν, προσλήφθηκα στον Ο.Λ.Π., αρχικά δε λάμβανα τεχνικό επίδομα. Έθεσα μάλιστα το ζήτημα (της άνισης μεταχείρισης του Χημικού Μηχανικού) στον αείμνηστο Προϊστάμενο Τεχνικών Υπηρεσιών Ο.Λ.Π. (Διονύση Τζαμαλούκα) που, συμφώνησε μαζί μου ότι υπήρχε οπωσδήποτε «θέμα ηθικής τάξης», χωρίς να μπορεί να βοηθήσει γιατί το πρόβλημα «έχριζε νομοθετικής ρύθμισης». Ευτυχώς σε ένα νομοσχέδιο περί Ο.Λ.Π., που δεν άργησε να ψηφιστεί από τη Βουλή, συμπεριλήφθηκε η ρύθμιση με τροπολογία.

Στο Υπουργείο Βιομηχανίας (1964-1966) ασχολήθηκα με ελέγχους εργοστασίων και ζητήματα βιομηχανικής ανάπτυξης. Δείγμα της μέχρι τότε εμπειρίας μου αντιπροσωπεύει η δημοσίευση του άρθρου μου: «Αι Υπηρεσίες Τεχνικών Πληροφοριών και Τεκμηριώσεως και η Συμβολή τούτων εις την Κοινωνικοοικονομικών Ανάπτυξιν». Τεχνικά Χρονικά 245, 50(1964).

Ζώντας από κοντά τη σπουδαιότητα της πρόληψης ατυχημάτων στον τομέα της εργασίας κυριεύτηκα από την επιθυμία να βοηθήσω ουσιαστικά και οπουδήποτε

ώστε οποιοσδήποτε εργαζόμενος να γνωρίζει τη σημασία και τους τρόπους ασφαλούς εργασίας. Με αυτό το «πιστεύω»: α) συνεργάστηκα με τον Οργανισμό Προλήψεως Ατυχημάτων (Ο.Π.Α.) λαμβάνοντας μέρος ως **Εισηγητής** σε Σεμινάρια του **Ο.Π.Α.** για Στελέχη Βιομηχανιών **και δημοσιεύοντας άρθρα** τόσο στο περιοδικό του Ο.Π.Α. όσο και σε άλλες εκδόσεις [π.χ. Τεχνικά Χρονικά: «Η Πυρηνική Ενέργεια εν τη Βιομηχανία και οι εξ ακτινοβολιών κίνδυνοι 9, 45(1966)] β) όταν διάβασα στις εφημερίδες ότι ο Οργανισμός Λιμένα Πειραιά (Ο.Λ.Π.) προκηρύσσει διαγωνισμό, για την πλήρωση της μοναδικής θέσης τακτικού προσωπικού ειδικότητας Χημικού Μηχανικού, έσπευσα να δηλώσω συμμετοχή. Ήταν μια απόφαση στην οποία κατέληξα όταν, βάσει πληροφοριών, συνειδητοποίησα πως στον Ο.Λ.Π., όπου συνεργούν πολλοί εργάτες και ποικίλης μόρφωσης συναλλασσόμενοι, η πρόληψη ατυχημάτων προϋποθέτει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, η πλειονότητα των οποίων είχε γίνει κτήμα μου. Αλλά και η επιθυμία να γίνω στέλεχος ενός Οργανισμού στον οποίο θα επιχειρούσα συνδυασμό διαφόρων λύσεων σε «τρέχοντα προβλήματα» (χειρισμός εμπορευμάτων – πυρασφάλεια – διαφύλαξη περιβάλλοντος) για αριστοποιημένες εξυπηρετήσεις του κοινωνικού συνόλου συνετέλεσε στο να επιζητήσω τη συμμετοχή μου στη διαδικασία επιλογής Χημικού Μηχανικού που είχε δρομολογήσει ο Ο.Λ.Π.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Αυγ. 1966-Αυγ. 1986

Μέσα Αυγούστου του 1966 1) ο Ο.Λ.Π. ανακοίνωσε τα αποτελέσματα του διαγωνισμού του: ήμουνα ο επιτυχών μεταξύ των διαγωνιζομένων, 2) παραιτήθηκα από το Υπουργείο Βιομηχανίας και 3) ορκίστηκα μόνιμος υπάλληλος του Ο.Λ.Π.

Στον Ο.Λ.Π. (1966-1986) είχα επιφορτιστεί με καθήκοντα που ανάγονται στην επίλυση προβλημάτων διακίνησης επικινδύνων φορτίων και την παροχή τεχνικών συμβουλών και οδηγιών επί χημικοτεχνικών θεμάτων που δημιουργούνταν κατά τη διεξαγωγή των εργασιών του Οργανισμού Λιμένα Πειραιά.

Φυσικά οι εργασίες αυτές απαιτούσαν (από εμένα) γνωματεύσεις, πραγματογνωμοσύνες, ελέγχους αποθηκευτικών χώρων (όπως Silos δημητριακών, υποδοχής χρωμάτων, αποθήκευσης λιπαντικών και άλλων εμπορευμάτων), υποδείξεις για πυρασφάλεια, συνεργασίες με Υπηρεσίες εντός και εκτός Ο.Λ.Π.

Καθημερινώς, πρώτη δουλειά μου ήταν να μεταβαίνω στο Τμήμα Ο.Λ.Π. το οποίο, βάσει των Δηλωτικών Εμπορευμάτων, προγραμματίζε τη διάθεση λιμενεργατών ανάλογα με τις φορτοεκφορτωτικές ανάγκες της ημέρας. Από εκεί τα Δηλωτικά αποστέλλονταν στα Διαμερίσματα φορτοεκφόρτωσης μετά το δικό μου, επί αυτών, χαρακτηρισμό (τυχόν) επικινδύνων ειδών. Έτσι, (υποχρεωτικά) βρισκόμουν στον Ο.Λ.Π. πολύ νωρίς κάθε πρωί, με εξαίρεση εκείνο της Δευτέρας 10/9/1979, που βίωσα μια φοβερή σύμπτωση: Ο Γενικός Διευθυντής, ένας ευγενέστατος άνθρωπος διέταξε τη Διεύθυνση Προσωπικού να προβεί σε έλεγχο, ένα τέταρτο μετά την έναρξη της εργασίας, «κατά πόσον οι υπάλληλοι ήσαν παρόντες». Δε λυπήθηκα που θεωρήθηκα «απών», άλλωστε δε θα μπορούσα να αισθανθώ και άλλο ψυχικό πόνο, γιατί εκείνη την ημέρα (που πήγα αργοπορημένος στον Ο.Λ.Π. για να μείνω μόλις μια ώρα από υπηρεσιακή υποχρέωση) πέθανε η μητέρα μου και με κατείχε αφάνταστη θλίψη. Το γεγονός ότι, από τη Διεύθυνση Προσωπικού, δεν μου ζητήθηκαν εξηγήσεις για το θέμα, το θεώρησα ως «ευγενική ανταπόδοση» της πολύ καλής συνεργασίας που είχα αναπτύξει με όλους τους συναδέλφους (υπαλλήλους) στον Ο.Λ.Π. Επίσης, δεν έμαθα ποτέ εάν για την «βραδεία προσέλευσή μου στην Υπηρεσία, τότε, και την ταχεία αναχώρησή μου από αυτήν» είχε ενημερωθεί ο Γενικός Διευθυντής. Κάτι που, «βλέποντας τα πράγματα εκ των υστέρων», ίσως θα με εμπόδιζε να κάνω κρίσεις που ενδεχομένως να αποδεικνύονταν άδικες για έναν Προϊστάμενο με πολιτισμένη συμπεριφορά. Ανατρέχοντας σήμερα στις σελίδες του βιβλίου των αναμνήσεών μου, για τον Σεπτέμβριο εκείνο, διαβάζω με την ίδια λύπη που με κατείχε «όταν τις έγγραφα»: «πόσο σκληρή είναι η ζωή το νοιώθεις ορισμένες στιγμές που κάποιοι άνθρωποι αντί να σου δώσουν συλλυπητήρια σαν να σου προσφέρουν λίγο βάλαμο, προτιμούν να φανούν **απλώς** καλοί, όπως ο Γενικός Διευθυντής που ανέφερα (αφού **απλώς** (!) δε με κάλεσε σε απολογία)».

Στα είκοσι έτη που εργαζόμουν στον Ο.Λ.Π.:

- **Συνέχισα τις επιμορφώσεις μου** (βλ. πιο πριν) **και με δαπάνη του Ο.Λ.Π. παρακολούθησα** (1968) **στην Ελβετία (MANNEDORF) και Γερμανία (DELLBRUCK) τον τρόπο λειτουργίας αυτομάτων συστημάτων Πυρασφάλειας.** Έκτοτε η πυροπροστασία ανθρώπων, χώρων, εμπορευμάτων κ.λπ. αποτέλεσε θέμα στο οποίο εμβάθυνα πολύ. Ίσως γιατί διαπίστωσα ότι ακόμα και τη δεκαετία του '60 το φάσμα του φόβου που προκάλεσαν οι απανωτές εκρήξεις φιαλών υγραερίων στο Πέραμα δεν είχε διαλυθεί.

Έγραψα:

Πολλά επιστημονικά / τεχνικά άρθρα σε ελληνικά και ξένα περιοδικά π.χ. «Κίνδυνοι εξ αναθυμιάσεων καυσίμων σε πλοία». Η Πρόληψις Ατυχημάτων 40,8 (1968),

«**Προβλήματα Διακίνησης Επικινδύνων Φορτίων**». Τεχνικά Χρονικά (Επιστημονική Περιοχή Γ) 1-4,5 (τομ. 1, 1981),

«**Τα Επικίνδυνα Φορτία σε Ευρωπαϊκά Στάνταρτς**». Greece and International Transports, Ελλάς και Διεθνείς Μεταφορές 19/20, 20 (1981),

«**Αριστοποιημένες Λιμενικές Εξυπηρετήσεις στα Επικίνδυνα Φορτία**». Τεχνικά Χρονικά (Επιστημονική Περιοχή Α) 2, 53 (τομ. 7, 1987 γραμμένο όταν ήμουνα στον Ο.Α.Π.),

Ορισμένα άρθρα ήταν αποτέλεσμα συνεργασιών, όπως με τον αείμνηστο Καθηγητή Ε.Μ.Π. Ν. Κουμούτσο.

Ενδεικτικά:

N. KOUMOUTSOS, A. KONSTAS: “The Design of a Terminal for Dangerous Goods”. Transportation Planning and Technology Vol. 8 pp. 53-60 (1983)

Τεχνικά βιβλία:

Το 1978 έγραψα βιβλίο για τα «Επικίνδυνα Φορτία» (Ε.Φ.) προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως πηγή εύκολης άντλησης πληροφοριών από όσους ενδιαφέρονταν γι αυτά. Η ευμενής υποδοχή που έγινε στην έκδοση αυτή (βιβλιοκρισία της εποχής, π.χ. Οικονομικός Ταχυδρόμος 16/11/78) και η δημιουργία νέων δεδομένων (συστάσεις Διεθνών Οργανισμών – International Maritime Organization / IMO κ.ά.) με ώθησαν στη **συγγραφή (1982) της Β’ Έκδοσης του βιβλίου αυτού**. Παρακολουθώντας τις διεθνείς τάσεις για τις μεταφορές εμπορευμάτων με επικίνδυνες ιδιότητες, τις οδηγίες (ντιρεκτίβες/directives) της Ε.Ε. και ενστερνιζόμενος την άποψη ότι «μέσα από ένα σύνολο αλληλεπιδράσεων οι μεταφορές (επιβατών, φορτίων – Ε.Φ. και μη) υποβοηθούν την προαγωγή των κοινωνικο-οικονομικών λειτουργιών και αναπτύσσονται χάρη στην ανάπτυξή τους», μου γεννήθηκε η φιλοδοξία να εκδώσω βιβλίο που να μπορεί να δίνει αξιόπιστη πληροφόρηση για τη, βάσει και των νέων αντιλήψεων, ασφαλή διακίνηση (μεταφορά και αποθήκευση) Ε.Φ. Έτσι προέκυψε **(1988) το βιβλίο μου «Τα Επικίνδυνα Φορτία σε Κατάσταση Ασφαλείας»**. Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1988.

Ανάλογη επιθυμία ήταν η γενεσιουργός αιτία της συγγραφής των τριών βιβλίων μου: «**Εγχειρίδιο Πυρασφάλειας**» (Εκδ. Ιδίου, 1988), «**Εφαρμοσμένη Πυρασφάλεια**» (Εκδ. Ιδίου, 1988) και «**Συστημική Θεώρηση Πυρασφάλειας**». Εκδ. Παπαζήση,

Αθήνα 1988, που χρησιμοποιήθηκε (1990) και ως διδακτικό βοήθημα των παραδόσεών μου όταν ήμουνα Καθηγητής στη Σχολή Αξιωματικών / Ακαδημία του Πυροσβεστικού Σώματος –βλ. φωτογραφία (11)

Φωτογραφία 11: Α. Κώνστας: Καθηγητής της Σχολής Αξιωματικών του Αρχηγείου Πυροσβεστικού Σώματος (με καφέ κουστούμι). Εκπαιδευτική επίσκεψη (16-2-1990) στο Athenaum Inter-Continental Hotel (Αθηνών) που διαθέτει αυτόματο σύστημα πυροπροστασίας.

Σε ό,τι αφορά άλλες **παράλληλες δράσεις**, θίγονται τα εξής:

- **Ήμουνα (1966-1967 εκλεγμένος) Β' Αντιπρόεδρος του Πανελληνίου Συλλόγου Χημικών Μηχανικών (Π.Σ.Χ.Μ.), αλλά παραιτήθηκα μόλις κηρύχτηκε Δικτατορία (Απρίλιος 1967).**
- **Διετέλεσα (1969) μέλος της Ομάδας Εργασίας Τυποποιήσεως για Εθνικές Προδιαγραφές πυροσβεστήρων (εκπρόσωπος Ο.Λ.Π.)**
- **Μετέφρασα 1263 σελίδες του Κώδικα Επικινδύνων Φορτίων του I.M.O. από την Αγγλική στην Ελληνική γλώσσα, για το Κ.Λ.Π. (1971).**
- **Υπέβαλα (1972) στο Κ.Λ.Π. την Τεχνική Έκθεσή μου (που συνέταξα αυτοβούλως και αφιλοκερδώς) «Δειγματοληψία και εφαρμογή της για τον εργαστηριακό έλεγχο περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης δια πετρελαιοειδών», η οποία υποδείκνυε τρόπο αποφυγής προστριβών μεταξύ Κ.Λ.Π. και υπευθύνων θαλάσσιας ρύπανσης στο στάδιο του εντοπισμού της.**
- **Απευθύνθηκα στο Υπουργείο Εθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων και γράφτηκα στην Επετηρίδα των Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, ευθύς ως εκδόθηκε η σχετική Υπουργική Απόφαση 50300/23-5-1973.**
- **Συστηματοποίησα συνεργασία με το Ε.Μ.Π. (Καθηγητές: Ν. Κουμούτσος, Κ. Αμπακούμκιν, Γ. Στεφανόπουλος, Γ. Παρισάκης, Ν. Ρακιντζής, Α. Ρογκάν, Θ. Σκουλικίδης) και προετοίμαζα τις εργασίες μου για Διδακτορικό**

Δίπλωμα («Διακίνηση και Αποθήκευση Επικινδύνων Ειδών στον Λιμένα Πειραιώς – Τεχνικοοικονομική Θεώρηση») και **Υφηγεσία** («Αριστοποίηση Τερματικών Εγκαταστάσεων Ενεργειακών Πρώτων Υλών»), ύστερα από την έγκριση των οποίων από το Ε.Μ.Π. (που τις βαθμολόγησε με άριστα) **αναγορεύτηκε Διδάκτορας Μηχανικός του Ε.Μ.Π. (1980) και έγινε Άμισθος Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π. (1984).**

- **Εκπόνησα (1981) για τον Ο.Λ.Π., με δική μου πρωτοβουλία και χωρίς οικονομικό όφελος, την εργασία: «Κωδικοποίηση Διαταγών, Αποφάσεων, Εγκυκλίων κ.λπ. Εγγράφων περί Επικινδύνων Φορτίων».** Ανέλαβα την πρωτοβουλία αυτή έχοντας σαφή γνώση ότι η διεξαγωγή της λιμενικής διαδικασίας της παραλαβής – παράδοσης επικινδύνων φορτίων βασίζεται σε πλήθος Κανονιστικών Διατάξεων κ.λπ. (του Ο.Λ.Π και όχι μόνο), η εύκολη «προσφυγή» στο οποίο ήταν επιβεβλημένη τόσο για τους υπαλλήλους Ο.Λ.Π. «ως λειτουργών» Δημόσιας Υπηρεσίας (τότε ο Ο.Λ.Π. ήταν Ν.Π.Δ.Δ.), όσο και για τους συναλλασσομένους του προς αποφυγή «απρεπούς συμπεριφοράς» μεταξύ των μεν και των δε, που μπορεί να είχαν δυσάρεστες συνέπειες. **Τότε (1981) μου απονεμήθηκε από τον Ο.Λ.Π. η ηθική αμοιβή του επαίνου,** επειδή «με την Κωδικοποίηση θα εξυπηρετηθούν σε αξιόλογο βαθμό οι ανάγκες της Υπηρεσίας», όπως μου ανακοινώθηκε σχετικά.
- **Βοήθησα στη διεξαγωγή Σεμιναρίων και Συνεδρίων** ως μέλος των Οργανωτικών Επιτροπών τους αλλά και ως Εισηγητής (ή και ομιλητής σε Ημερίδες), π.χ.
- **Εισηγητής: «Οργάνωση της Επιστημονικής Βοήθειας προς τις Επιχειρήσεις».** Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Χημικών Μηχανικών και Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών: «Το Πρόβλημα της Ανταγωνιστικότητας της Βιομηχανίας μας και αι Ελληνικά πρώτα Ύλα», Αθήνα (Ευγενίδειο Ίδρυμα) 21-28/1/1967.
- **Εισηγητής (1972 και 1982) σε πάρα πολλά Σεμινάρια του Ελληνικού Κέντρου Παραγωγικότητας (ΕΛΚΕΠΑ) αλλά και του Ο.Π.Α. (1972). Ως Συντονιστής (1983) εκπαιδευτικών προγραμμάτων ΕΛΚΕΠΑ ανέλαβα,** επίσης, **την επιμέλεια μελετών Σπουδαστικών Ομάδων και Σπουδαστών ΕΛΚΕΠΑ.** Ορισμένες από τις μελέτες αυτές παρουσιάστηκαν από το ΕΛΚΕΠΑ στα περίπτερα Αθηνών και Θεσσαλονίκης, κατά τη διάρκεια της Έκθεσης Βιβλίου το φθινόπωρο του 1983. (Ενδεικτική αναφορά: Σεμινάρια

για «Στελέχη Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων», «Οργάνωση Παραγωγής», «Εργονομία», «Τεκμηρίωση-Πληροφόρηση»).

- **Εισηγητής:** «**Μερικοί Αναγκαίοι Εκπαιδευτικοί Στόχοι**». Ημερίδα Χημικών Μηχανικών στα πλαίσια των εκδηλώσεων Τ.Ε.Ε. για τον Επαναπροσδιορισμό των Στόχων και του Περιεχομένου Σπουδών της Ανώτατης Τεχνικής Εκπαίδευσης, Αθήνα (Τ.Ε.Ε.) 7/5/1980/
- **Εισηγητής:** «**Διακινήσεις Επικινδύνων Ειδών και η Συμβολή τους στη Βιομηχανική Ανάπτυξη**» Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Χημικών Μηχανικών: Ελληνική Χημική Τεχνολογία και Βιομηχανική Ανάπτυξη. Αθήνα 9-13/6/1980.
- **Ομιλητής:** «**Μεταφορές Επικινδύνων Φορτίων**», διάλεξη (18/12/1980) στο Ελληνικό Ινστιτούτο Ναυτικής Τεχνολογίας (**Ε.Λ.Ι.Ν.Τ**) του οποίου υπήρξα μέλος, όπως συνέβηκε και με το Τ.Ε.Ε. και τον Π.Σ.Χ.Μ. Το κείμενο της διάλεξης δημοσιεύτηκε στο περιοδικό (του Ε.Λ.Ι.Ν.Τ.) Επιθεώρηση Ναυτικής Τεχνολογίας 13, 12 (1981).
- **Εισηγητής** (ως Χημικός Μηχανικός Ο.Λ.Π.) «**Πυρασφάλεια Λιμένων**», 3^ο Συνέδριο Ε.Β.Ε.Π./Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά – **Σ.Ε.Β.** / Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (τόπος διεξαγωγής Ε.Β.Ε.Π. 14-15/5/1981). Με πρωτοβουλία του Αρχηγείου Πυροσβεστικού Σώματος (Α.Π.Σ.), το κείμενο της Εισήγησης φιλοξενήθηκε στο περιοδικό του Α.Π.Σ. (Πυροσβεστική Επιθεώρηση 124, 14, 1981) επειδή κρίθηκε ενδιαφέρον και πρωτότυπο.
- **Εισηγητής**, με τον αείμνηστο Καθηγητή Ε.Μ.Π., Ν. Κουμούτσο, στο **Συνέδριο Τ.Ε.Ε.:** «**Η Βιομηχανία στην Ελλάδα**», Αθήνα 2-6/2/1981 (καταχώρηση στο 2^ο τόμο Πρακτικών του Συνεδρίου: Ν.Γ. ΚΟΥΜΟΥΤΣΟΣ, Α.Π. ΚΩΝΣΤΑΣ «**Βασικά Προβλήματα Ανάπτυξης της Ελληνικής Βιομηχανίας**»)
- **Εισηγητής:** «**Πηγές και Αιτίες Ρυπάνσεως της Θαλάσσης**». Σεμινάριο Ελληνικού Ινστιτούτου Ναυτικής Τεχνολογίας: «**Αλιευτικά – Αλιευτική Τεχνολογία '81**». Αθήνα 18-19/9/1981. Το κείμενο της Εισήγησης καταχωρήθηκε και στα τεύχη 10 και 11 του περιοδικού Αλιευτικά Νέα (1981).
- **Εισηγητής**, (Εισήγηση με τον –τότε– Καθηγητή Ε.Μ.Π. Ν. Κουμούτσο): Ν.Γ. ΚΟΥΜΟΥΤΣΟΣ, Α.Π. ΚΩΝΣΤΑΣ “**Dangerous Goods’ Sea Terminals – Use Planning**”. 7th International Symposium on the Transportation of

Dangerous Goods by Sea and Inland Waterways. Vancouver, Canada 27-30/9/1982

- **Εισηγητής** (Εισήγηση με τον προμνημονευόμενο Καθηγητή): **A.P. KONSTAS, N.G. KOUMOUTSOS “Continuous Education of Marine Engineers and its Significance”**. 3rd International Congress Athens '84. Athens 28/5-1/6/1984
- **Εισηγητής «Προβλήματα Διακίνησης Επικίνδυνων Φορτίων σε ένα Λιμάνι όπως του Βόλου»**. Δημερίδα Τ.Ε.Ε. – Ν. Μαγνησίας: Η ανάπτυξη των Μεταφορών και το Λιμάνι του Βόλου. Βόλος 13-14/6/1986.

Στα έτη που ήμουν ο Χημικός Μηχανικός του Ο.Λ.Π. (Οργανισμός / Ν.Π.Δ.Δ. με Πρόεδρο, Διοικητικό Συμβούλιο / Δ.Σ., Γενικό Διευθυντή, υπαλλήλους και εργάτες) συνεργάστηκα άριστα τόσο με το προσωπικό του (τακτικό ή «επί συμβάσει») και τους εκάστοτε «επί θητεία» Διοικητές του (Πρόεδρο, Γεν. Διευθυντή*, Συμβούλους Δ.Σ.), όσο και τους συναλλασσόμενους με τον Οργανισμό που, σύμφωνα με τη νομοθεσία, όφειλε να προσφέρει κοινωφελές έργο. Οι κριτές μου, μάλιστα, υποστήριζαν πως η συναδελφικότητα αυτή και η υπευθυνότητα που με διέκριναν ήταν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά μου.

Είναι μια γνώμη που, χωρίς να θέλω να την αξιολογήσω, άρχισε να γεννιέται από τη συμπλήρωση του πρώτου έτους της υπαλληλικής σχέσης μου με τον Ο.Λ.Π. και εδραιώθηκε στη συνέχεια, ιδίως όταν ορισμένα ζητήματα απαιτούσαν «σφαιρική» / ανιδιοτελή θεώρηση. Μολονότι εκτιμώ ότι πολλές από τις καταστάσεις που έζησα στο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρα προσφέρονται για συναγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις διαμορφωμένες αυτές (προσωπικές) θέσεις, προς αποφυγή μακρολογιών θα περιοριστώ στην αφήγηση τριών μόνο περιστατικών, τα οποία –εδώ- τιτλοφορώ: νιτροκυτταρίνη, ποντίκι / πανώλης, ερεθιστικές ύλες σε σάκκους.

*Μερικοί – μετά τη Μεταπολίτευση – τέτοιοι Γεν. Δ/ντες Ο.Λ.Π. ήσαν οι Κάμαρης, Σούλης, Κλαυδιανός, Παρισάκης. Ο δεύτερος ήταν (παλαιότερα) Αξιωματικός Π.Ν. και, με την ωραία νοοτροπία που διέπει τους Αξιωματικούς Π.Ν., όταν με συναντούσε μου έλεγε: «η σημερινή γραβάτα σου μου αρέσει καλύτερα από εκείνη που φορούσες την προηγούμενη φορά» («συνηθίζω να αλλάζω συχνά γραβάτες αλλά όταν με ζητούν οι λιμενεργάτες τη βάζω στην τσέπη, αφού “l' habit ne fait pas le moine” [το ένδυμα (ράσο) δεν κάνει τον μοναχό] όπως λέει η γνωστή γαλλική παροιμία», του εξηγούσα όταν αποκτήθηκε οικειότητα μεταξύ μας).

ΝΙΤΡΟΚΥΤΤΑΡΙΝΗ

Η νιτροκυτταρίνη, όπως είναι γνωστό, χρησιμοποιείται για την παρασκευή πυρίτιδων, κολλωδίου, βερνικιών κ.λπ. Επειδή σε εντελώς ξηρή μορφή συνιστά πολύ εκρηκτικό είδος, μεταφέρεται διαβρεγμένη (π.χ. με αμυλικό πνεύμα) για να καταστεί λιγότερο επικίνδυνη. Βαρέλια τέτοιας νιτροκυτταρίνης είχαν κομιστεί στο λιμάνι του Πειραιά προτού προσληφθώ στον Ο.Λ.Π., είχαν αποθηκευτεί στις (τότε) αποθήκες του εκρηκτικών στην Κυνοσούρα Σαλαμίνας, κηρυχτεί αζήτητα και περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου (επειδή δεν είχε εμφανιστεί παραλήπτης τους). Ο Ο.Λ.Π. ανέμενε τη (μέσω του Δημοσίου) διενέργεια πλειστηριασμού ώστε να εισπράξει τα αναλογούντα αποθήκευτά του. Γι αυτό αλληλογραφούσε με το Τελωνείο. Ο αρμόδιος αποθηκάριος, πάλι, ενδιαφερόταν για την αποκομιδή των αζήτητων βαρελιών νιτροκυτταρίνης προκειμένου να διαθέτει αποθηκευτικό χώρο σε καινούργιες παρτίδες εκρηκτικών. Το άγχος αυτού του ανθρώπου με έκανε να μεταβίαιω στην Κυνοσούρα συχνότερα από ότι και εκείνος ανέμενε και να προσπαθώ να βρίσκω πρακτικές λύσεις για συναποθήκευση εκρηκτικών (συμβατά είδη, διαχωριστικοί διάδρομοι μεταξύ διαφόρων συσκευασμένων υλών κ.λπ.) και εξυπηρέτηση των φορτίων ώστε ούτε στο παραγωγικό κύκλωμα που επεμβαίνουν εκρηκτικά να δημιουργούνται προβλήματα, ούτε ο Ο.Λ.Π. να υφίσταται οικονομική ζημιά (π.χ. εκφόρτωση εκρηκτικών σε άλλο λιμάνι – βασικά της Θεσσαλονίκης) και δυσφήμιση που, σε τελική ανάλυση, και αυτή έχει οικονομικές επιπτώσεις.

Επισκεπτόμενος την αποθήκη εκρηκτικών / Νιτροκυτταρίνης, μαζί με τον αποθηκάριο της, διαπίστωνα κάθε φορά όλο και πιο έντονη οσμή διαλύτη. Μετά από αρκετές συναντήσεις δήλωσα ανενδοίαστα στον αποθηκάριο αυτόν ότι θα έχουμε έκρηξη. Γούρλωσαν τα μάτια του και μου είπε «Λέτε; Αλίμονό μας, καθώς έχουμε Δικτατορία. Μας βλέπω παρέα με Ε.Σ.Α.τζήδες».

Σαν απάντηση, τον διαβεβαίωσα ότι θα αναφερθώ εγγράφως στους Προϊσταμένους μας. Πραγματικά, τους υπέβαλλα τρεις πανομοιότυπες, από χημικής άποψης, γνωματεύσεις. Στις δύο πρώτες ανέφερα ότι «... οι αναθυμιάσεις (διάχυση διαλύτη σε αέρια μορφή) από τη Νιτροκυτταρίνη των αζήτητων βαρελιών της συνηγορεί στην εξαγωγή του συμπεράσματος ότι η υπόψη κυτταρίνη δε θα αργήσει να εκραγεί ... παρακαλώ να ενεργήσετε δεόντως», αλλά δε συνετέλεσαν στη λήψη γρήγορων αποφάσεων για το θέμα. Στην τρίτη γνωμάτευση (που κοινοποίησα και στον αποθηκάριο Κυνοσούρας) συμπλήρωσα «...όπως αναφέρεται στον IMDG Code

/ Κώδικα Επικινδύνων Φορτίων του I.M.O. (Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού) η νιτροκυτταρίνη (Nitrocellulose) είναι εκρηκτικό είδος και επιτρέπεται να μεταφέρεται διαβρεγμένη με διαλύτη. Στην Κυνοσούρα από τα αζήτητα βαρέλια νιτροκυτταρίνης έχουμε απώλεια του διαλύτη της. Προβλέπω ότι θα προκληθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα έκρηξη της και υλικές ζημιές – εάν αυτή συμβεί όταν στην αποθήκη δε θα υπάρχουν άνθρωποι. Παρακαλώ, λοιπόν, για τις δέουσες ενέργειές σας ώστε να επιτευχθεί άμεσα απομάκρυνση της νιτροκυτταρίνης αυτής από τον Λιμένα Πειραιώς και σας θέτω υπόψη ότι δε θα φέρω καμιά ευθύνη για τη “μελλοντική διαγωγή της νιτροκυτταρίνης” ύστερα από τρεις σχετικές γνωματεύσεις μου». Ο αποθηκάρχιος Κυνοσούρας δεν άργησε να συντάξει αναφορά προβάλλοντας το ίδιο αίτημα. Τα έγγραφα αυτά ανησύχησαν τη Διοίκηση Ο.Λ.Π. η οποία απευθύνθηκε στο Κ.Λ.Π. (Υπηρεσία που αστυνόμευε τον Ο.Λ.Π.) Το Κ.Λ.Π. αποφάσισε να γίνει πάραυτα καταπόντιση των βαρελιών στη θάλασσα «εγκρίσει» του Π.Ν., στο οποίο υποδείκνυε να απευθυνθεί ο Ο.Λ.Π.

Ακολούθησε σειρά ανταλλασσομένων εγγράφων, κυρίως μεταξύ Ο.Λ.Π. – Κ.Λ.Π. – Π.Ν. – Τελωνείου – Π.Υ., ενώ όσο ο χρόνος κυλούσε τόσο περισσότερο η (μέσω του διαλύτη) «τιθάσευση» του (εκρηκτικού) χαρακτήρα της νιτροκυτταρίνης γινόταν προβληματική. Συνοπτικά: ο Ο.Λ.Π. ζήτησε τις απόψεις του Π.Ν. Το Αρχηγείο Ναυστάθου Σαλαμίνας δεν επέτρεψε στον Ο.Λ.Π. τη βύθιση των βαρελιών νιτροκυτταρίνης σε κοντινές θάλασσες (Σαρωνικό κ.λπ.). Ενέκρινε μόνο η διαδικασία να γίνει στο Μυρτώο Πέλαγος, δηλώνοντας ότι αδυνατεί να διαθέσει στον Ο.Λ.Π. δικά του πλωτά μέσα. Το Κ.Λ.Π. γνώρισε στον Ο.Λ.Π. ότι στερείται πλωτών μέσων για τη μεταφορά κ.λπ. της νιτροκυτταρίνης στο Μυρτώο Πέλαγος. Επίσης ο Ο.Λ.Π. έκανε γνωστό σε όλους ότι ο δικός του εξοπλισμός σε ναυτικά μέσα (φορτηγίδες κ.λπ.) ήταν και περιορισμένος και ακατάλληλος για το εγχείρημα όπως το όριζε το Π.Ν. Στο μεταξύ, επειδή είχε κυκλοφορήσει ευρύτατα η 3^η δική μου γνωμάτευση και κανείς δεν επιθυμούσε να είναι εκτεθειμένος, έγιναν διάφορες διαβουλεύσεις μεταξύ Αξιωματικών Π.Ν., Υ.Ε.Ν., Κ.Λ.Π. και ιθυνόντων του Ο.Λ.Π. και συγκροτήθηκε τριμελής Επιτροπή (εκ μέρους του Ο.Λ.Π. σε αυτή μετείχε ένας Ναυπηγός του) για τη λήψη προσφορών ενοικίασης πλωτών μέσων που θα πήγαιναν στο Μυρτώο Πέλαγος τη νιτροκυτταρίνη με έξοδα Ο.Λ.Π. Μόλις συγκροτήθηκε η Επιτροπή αυτή, **επαληθεύτηκε ό,τι είχα γράψει στις γνωματεύσεις μου**- ευτυχώς η έκρηξη συνέβηκε όταν η αποθήκη νιτροκυτταρίνης ήταν κλειδωμένη και έτσι το κακό περιορίστηκε σε υλικές ζημιές.

Στην κατάληξη αυτή ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό η γραφειοκρατία. Ήταν η δεύτερη φορά που αντιλαμβανόμουνα τα δεινά της. Πρώτη γεύση πήρα για το τι μπορεί να προκαλέσει η γραφειοκρατία όταν θα πήγαινα για μετεκπαίδευση στον Καναδά, με έξοδα του Ο.Ε.С.Д./Ο.Ο.Σ.Α., συμπεριλαμβανομένων εκείνων για το αεροπορικό ταξίδι μου που είχε καθοριστεί μέσω Λονδίνου. Το αεροπορικό εισιτήριο θα το έπαιρνα από το (τότε) Υπουργείο Συντονισμού, μαζί με ορισμένα έγγραφα του. Ατυχώς το Υπουργείο αυτό δεν ολοκλήρωσε σύντομα τις διάφορες διαδικασίες και εφοδιάστηκα με το εισιτήριο την τελευταία (κυριολεκτικά) στιγμή (ο χρόνος άφιξης στον Καναδά συνέπιπτε με εκείνον της έναρξης της μετεκπαίδευσής μου στο National Research Council). Η γραφειοκρατική αυτή κατάσταση μου επέβαλε όταν πήγα για αλλαγή αεροπλάνου στο Heathrow, όπου επικρατούσε πολικό ψύχος, να υπογράψω σε μια αεροσυνοδό ότι δέχομαι να ταξιδέψω αν και μου παρεχόταν η ευχέρεια να μεταβώ στον Καναδά με καλύτερες καιρικές συνθήκες (που το μετεωρολογικό δελτίο προέβλεπε να επικρατήσουν μετά από 30 περίπου ώρες), μένοντας σε ξενοδοχείο χωρίς οικονομική επιβάρυνσή μου.

Άθελά μου, σε εκείνη την πτήση σκέφτηκα πως εάν με έβλεπε ο «χιουμορίστας» Αμερικάνος εμπειρογνώμονας, που συνάντησα στο Κ.Π.Ε. (Ε.ΚΕ.Φ.Ε.) ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ θα μου έλεγε προφανώς: «αν δε χάσεις την υποτροφία, θα χάσεις τη ζωή σου».

Η αναπόληση του παρελθόντος μου άρχισε καθ' οδόν προς Κυνοσούρα και διακόπηκε από το καλωσόρισμα του αποθηκάριού της: «καλημέρα Προφήτη μου, χάρη στη γνωμάτευσή σας, στους δυο μας δε θα κάνουν ανακρίσεις οι αστυνομικοί που όπου να 'ναι θα 'ρθουν για τα αίτια της έκρηξης, ούτε φυσικά και οι Εσατζήδες». Δεν είχα ξαναδεί τον άνθρωπο αυτόν τόσο εγκάρδιο και χωρίς άγχος. Τον καλημέρισα και εγώ, προσθέτοντας ότι δεν είμαι Προφήτης. «Καλά δεν είσαστε Προφήτης. Δεν μπορώ, όμως, να σας καταλάβω εσάς τους επιστήμονες. Εκεί που δεν το περιμένεις ασχολείστε με οσμές και τα τοιαύτα. Με άλλα λόγια, με λεπτομέρειες».

Με πολύ θερμή χειραψία του τόνισα με τη σειρά μου: «μην ξεχνάς, φίλε, η επιτυχία κρύβεται στις λεπτομέρειες». Γέλασε, και με «λιμανιότικο στυλ», μου έκλεισε το αριστερό μάτι του, κουνώντας το κεφάλι συγκαταβατικά.

ΠΟΝΤΙΚΙ / ΠΑΝΩΛΗΣ

Μεταγενέστερα από την έκρηξη της νιτροκυτταρίνης, μια ημέρα, στον καιρό πάντα της τελευταίας δικτατορίας που επιβλήθηκε στην Ελλάδα, ορισμένες δημοσιογραφικές πηγές ανέφεραν ότι θεάθηκε στην περιοχή Ο.Λ.Π. ένα ποντίκι, γεγονός που, ίσως, προειδοποιεί «απειλή πανώλης». Ένα ρεπορτάζ, μάλιστα, υποστήριζε ότι τα διερχόμενα από το Λιμάνι Πειραιά τρόφιμα διέτρεχαν σοβαρό κίνδυνο μόλυνσης με απρόβλεπτες συνέπειες. Φαίνεται ότι η ειδησεογραφία αυτή θορύβησε τους στρατιωτικούς αξιωματικούς που έλεγχαν τη λειτουργία του Λιμένα Πειραιά γιατί αμέσως απευθύνθηκαν στον Ο.Λ.Π. ζητώντας «εξηγήσεις». Η Διοίκηση Ο.Λ.Π. ανέθεσε σε έναν υψηλόβαθμο υπάλληλο «να ενεργήσει δεόντως» (κατά την έκφραση που άρεσε στους στρατιωτικούς). Ο Προϊστάμενός αυτός – ευγενέστατος γενικά- ήρθε σε προσωπική επαφή (προς αποφυγή απώλειας χρόνου) με πολλούς υπηρετούντες στον Ο.Λ.Π., ρωτώντας έναν έναν από αυτούς αν δεχόταν να δώσει συνέντευξη για το θέμα, εκπροσωπώντας τον Ο.Λ.Π. Ήταν μια πρωτοβουλία η οποία επικροτήθηκε από τη Διοίκηση Ο.Λ.Π., αλλά έπρεπε να αναληφθεί αμέσως. Όλοι οι, για το ζήτημα, συνομιλητές του υψηλόβαθμου υπαλλήλου ισχυρίστηκαν φόρτο εργασίας και –κατ' ιδίαν- φόβο μήπως, σε καιρό Δικτατορίας, οι απόψεις τους για την εμφάνιση ποντικών στον Ο.Λ.Π. δεν ικανοποιούσαν απόλυτα τους στυλοβάτες του καθεστώτος. Έτσι, μου δόθηκε διαταγή να απαντήσω στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων χωρίς καθυστέρηση. Για να μπορέσω να την εκτελέσω, παρακάλεσα να μου εγκριθούν τρία πράγματα (για τα οποία δε συνάντησα αντιρρήσεις):

- Να έχω ένα 24ωρο για προετοιμασία [προγραμματισμό της –άντληση πληροφοριών για ποντίκια και πανώλη από τρεις φίλους (ένα γεωπόνο και δύο ιατρούς που είχαν υπηρετήσει σε Υγειονομική Υπηρεσία) – πρόχειρη βιβλιογραφική έρευνα (βοήθεια από διαθέσιμες πηγές: εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, ιατρικά βιβλία κ.λπ.)].

- Να με συνοδεύει στους χώρους του Ο.Λ.Π. ένας επιθεωρητής αποθηκών, εάν οι δημοσιογράφοι δεχόντουσαν (όπως και έγινε) την πρότασή μου να πάρουν τη συνέντευξη βλέποντας συγχρόνως τη λιμενική περιοχή (στην επίσκεψη αυτή ορίστηκε να με συνδράμει ο αποθηκάριος Κυνοσούρας που στο μεταξύ είχε προαχθεί σε Επιθεωρητή αποθηκών).

- Να ειδοποιηθούν οι υπεύθυνοι των διαφόρων λιμενικών χώρων (υπαιθρίων ή μη / εστεγασμένων αποθηκών) ότι τη μεθεπόμενη ενδέχεται να δεχτούν επίσκεψη δημοσιογράφων μετά των δύο υπαλλήλων Ο.Λ.Π. που έχουν οριστεί να ανταποκριθούν με συνέπεια σε οποιονδήποτε διάλογο για ποντίκια και πανώλη τον οποίο θα επιθυμούσαν οι ανταποκριτές των Μ.Μ.Ε. (εφημερίδων κ.λπ.).

Στους εκπροσώπους των Μ.Μ.Ε. φάνηκε καλή η ιδέα της επίσκεψης. Κατά τη διάρκειά της έδωσα έμφαση στην καθαριότητα των χώρων, ανέφερα –εκτός των άλλων- τη μεγάλη μέριμνα του Ο.Λ.Π. για να μη ρυπαίνονται οι χώροι, υπογράμμισα ότι τα φορτία – τρόφιμα παραλαμβάνονται αυθημερόν (ενώ αν δε συμβεί αυτό, τυχαίνουν ιδιαίτερου χειρισμού) και αποκάλυψα (ύστερα από τη διαβεβαίωση ότι δε θα γνωστοποιηθεί «εντύπως») πως στην περιοχή της Δημοτικής Αγοράς Πειραιά οι εκεί έμποροι βλέπουν συνεχώς τα ίδια ποντίκια (όπως λένε) και χαριεντιζόμενοι τα φωνάζουν με τα ονόματα που έχουν δώσει σε αυτά. Η συνέντευξή μου με τα ποικίλα στοιχεία (για μυοκτονία κ.λπ.) ικανοποίησε τη Διοίκηση Ο.Λ.Π., γιατί –όπως ισχυρίστηκε- καθισχύαζε την κοινή γνώμη. Αναντίρρητα τόσο η, από τους δημοσιογράφους, ειδησεογραφία στα Μ.Μ.Ε. για την πραγματικότητα που επικρατούσε στους χώρους του Ο.Λ.Π., όσο και η σημαντικότερη βοήθεια που δέχτηκα από τον Επιθεωρητή Αποθηκών συνετέλεσαν ώστε να μην υπάρξουν προβλήματα που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι δυσφημούν το πρώτο λιμάνι της χώρας και τελικά την ίδια την Ελλάδα.

Θυμάμαι ότι ο Επιθεωρητής Αποθηκών, φιλικός όπως πάντα, μου εκμυστηρεύτηκε μετά το πέρας της συνέντευξης, όταν μείναμε μόνοι οι δυο μας: «Σας έχω μεγάλη εκτίμηση και εμπιστοσύνη. Στην ξενάγηση που προηγήθηκε αισθάνθηκα σαν περιπατητικός φιλόσοφος. Φοβήθηκα συνάμα μήπως κάτι διαστρεβλωθεί και κατηγορηθούμε άδικα. Υπάρχουν πολλοί που θα επιθυμούσαν να μας δουν απολογούμενους. Και επειδή τους σιχαίνομαι προσπάθησα να κάνω ό,τι ήταν καλύτερο και βεβαίως ορθές κρίσεις». Του είπα «ευχαριστώ για όλα». Μου έκλεισε, όπως παλιά, το αριστερό μάτι του με ένα μορφασμό που έδινε την εντύπωση ότι ενσυνείδητα με παρέπεμπε στη φράση της Αγγλίδας συγγραφέως (Λαίδης) Μαίρης Μοντέιγ «απεχθάνομαι την ευχαρίστηση να ευχαριστώ εκείνους που απεχθάνομαι».

ΕΡΕΘΙΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΣΑΚΚΟΥΣ

Ανάμεσα στα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι εμπορικοί λιμένες, ύστερα από τη σύγχρονη εξέλιξή τους σε οικονομικούς οργανισμούς, ιδιαίτερη σημασία αποκτούν εκείνα που συνδέονται με τα επικίνδυνα φορτία. Τα εμπορεύματα αυτά είναι βασικές ύλες για τη βιομηχανία ή έτοιμα για χρησιμοποίηση προϊόντα, συντελεστές επομένως της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης, έχουν όμως την ιδιομορφία να εκδηλώνουν επικίνδυνες ιδιότητες, συνεπαγόμενες πιθανότατα ανθρώπινα ατυχήματα, καταστροφές δομών (με την τεχνολογική έννοια) ή άλλων αγαθών κ.λπ. ή / και μόλυνση του περιβάλλοντος. Γι αυτό πολύ προσοχή εστιάζεται και στον παράγοντα: συσκευασία, χωρίς να έπεται ότι η εκλογή της κατάλληλης συσκευασίας αποκλείει δυσάρεστες καταστάσεις. Προσωπικά, εργαζόμενος στον Ο.Λ.Π. συνάντησα πολλές δυσκολίες, λόγω αυτής της πραγματικότητας, σε αφίξεις πλοίων με ζωοτροφές, γεωργικά φάρμακα κ.ά. εντός σάκκων (ασάφειες στα Δηλωτικά Εμπορευμάτων κ.λπ.)

Για τέτοια εμπορεύματα η Διοίκηση Ο.Λ.Π. και το Σωματείο Λιμενεργατών Ο.Λ.Π. συμφώνησαν να παίρνουν οι, ασχολούμενοι με τις φορτοεκφορτώσεις τους, λιμενεργάτες επίδομα (τύπου ανθυγιεινής εργασίας), εφόσον αποδεδειγμένα διέτρεχαν κίνδυνο υγείας. Για τη διαπίστωση του κινδύνου «αποδεδειγμένα», ορίστηκα ότι ήμουν ο αρμόδιος.

Συχνότατα οι λιμενεργάτες δεν προέβαιναν σε εκφορτώσεις πλοίων με ζωοτροφές κ.λπ. ή σταματούσαν τέτοιες εργασίες ζητώντας το επίδομα. Κάθε φορά έδινα «λύση» πηγαίνοντας στα φορτηγά πλοία και εξετάζοντας τα αμπάρια. Όχι σπάνια, πάλι, τα προαναφερόμενα φορτία ήσαν οφθαλμοφανώς αυτό που υποδηλώνει ο όρος «ερεθιστικά».

Μια ημέρα (στις αρχές της Μεταπολίτευσης) ήρθαν στο Γραφείο μου (στον Ο.Λ.Π.) δύο Αρχιεργάτες (Ο.Λ.Π.) λέγοντάς μου να τους κάνω δύο γνωματεύσεις για ισάριθμα πλοία χωρίς να μεταβώ σε αυτά, επιμένοντας ότι τα φορτία τους είναι «σακκάδο ερεθιστικά» και άρα δε χρειαζόταν να ενεργήσω επιτόπια έρευνα. Αρνήθηκα και έτρεξα στα 2 πλοία να δω τι συμβαίνει. Διαπίστωσα ότι οι επικεφαλής των εργατών είχαν δίκιο. Όταν τέλειωσε η εκφόρτωση των ερεθιστικών συγκέντρωσα τους δύο Αρχιεργάτες και τους υφισταμένους τους σε ένα κοντινό κρηπίδωμα. Μίλησα αυθόρμητα: «όταν χρειάζεστε γνωμάτευσή μου, να με καλείτε. Άκουσα ψιθύρους ότι κοιτώ τα “συμφέροντά του εργοδότη μου”. Λάθος σας. Όλοι

ενδιαφερόμαστε για το καλό του κοινωνικού συνόλου. Νομίζω ότι πάντα ενεργώ έτσι. Θυμάστε πόσο λυπήθηκα όταν (με το δικό μου I.X. αυτοκίνητο, μάλιστα) πήγα ένα συνάδελφό σας με δερματίτιδα στο Τζάνειο Νοσοκομείο. Άλλωστε, σήμερα το είδατε και μόνοι σας: είμαι αμερόληπτος. Δε θα επιτρέψω στον εαυτό μου κάτι που δικαιούστε να μην το πάρετε. Αλλά, θα σας πω και μια άλλη αλήθεια. Εμένα περισσότερο από το οποιοδήποτε οικονομικό κέρδος, με ενδιαφέρει το αγαθό: “υγεία”. Με αυτό το σκεπτικό συντάσσω προδιαγραφές ειδών προστασίας των ματιών σας (γυαλιά για επικίνδυνες αναθυμιάσεις), προδιαγραφές για οξύμαχα γάντια, προδιαγραφές για πυροσβεστήρες, για προσωπίδες προστασίας αναπνοής (μάσκες), για φόρμες εργασίας (π.χ. οξύμαχες), για κατάλληλα υποδήματα κ.λπ. Ο Ο.Λ.Π. προμηθεύεται τέτοια είδη. Δυστυχώς εσείς δεν τα “πολυχρησιμοποιείτε” γιατί δυσχεραίνουν, όπως λέτε, την εκτέλεση της εργασίας. Και τώρα, σας ζητώ να κάνουμε μια συμφωνία: να φοράτε πάντα τα μέσα ατομικής προστασίας τα οποία αγοράζονται για εσάς και που σας διατίθενται κατά το “τσουρμάρισμα”. Εάν τα ερεθιστικά είδη δημιουργούν συνθήκες που απαιτούν ειδική εξέταση, να με φωνάζετε και θα παρατάω οποιαδήποτε δουλειά για να συνεννοηθούμε σχετικώς. Προσοχή, μην ξεχνάτε θέλω και εγώ αμοιβή. Αυτή θα μου τη δώσετε εσείς – και ποια θα είναι; Μα τι άλλο από τη σωστή συνεργασία για διατήρηση της σωματικής ακεραιότητας του καθενός μας. Για την αποφυγή εσφαλμένων εντυπώσεων, σας γνωρίζω ότι θα εξακολουθώ να προτείνω τη χορήγηση επιδόματος για “ερεθιστικά”, οσάκις το δικαιούστε. Συμπληρώνω ότι συνέστησα εγγράφως στους υπεύθυνους υπαλλήλους Ο.Λ.Π., που σας χορηγούν προσωπίδες αναπνοής, να διατηρούν αρχείο στο οποίο να γράφουν πόσες ώρες χρησιμοποιήθηκαν οι μάσκες. Έτσι, η Υπηρεσία συγκρίνοντας τις “ώρες χρήσης” των φίλτρων με τις “ώρες λειτουργίας” που οι κατασκευαστές ορίζουν γι αυτά, θα προγραμματίζει έγκαιρα την προμήθεια ανταλλακτικών – φίλτρων. Εύχομαι να συναντιόμαστε υγιείς».

Με το «γεια σας» κάποιος εργάτης φώναξε (ίσως με ειλικρίνεια, ίσως με ειρωνεία): «τώρα που δεν έχουμε Δικτατορία και γίνονται ελεύθερες εκλογές, μόλις προκηρυχτούν να θέσετε υποψηφιότητα για βουλευτής – θα σας ψηφίσουμε».

Με γνέψιμο άφησα σαφώς να εκφραστεί η άρνησή μου για επιδίωξη τέτοιου αξιώματος. Ήταν η ίδια τοποθέτηση που επέλεξα για το ίδιο θέμα, όταν μου το έθεσε ευθύς μετά τη μεταπολίτευση (ο Ιάκωβος Μαρκοζάνης) ιδιοκτήτης μιας Σχολής (της Σχολής Εμπορικού Ναυτικού «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ» με την οποία συνεργαζόμουν επί 20 έτη) στη Ζέα (Πασαλιμάνι).

Παρ' όλα αυτά, η πολιτική μου άρεσε, αλλά δεν είχα ποτέ χρόνο να της αφοσιωθώ.

Διατήρησα στο Αρχείο μου σημείωμα όσων εξέθεσα τότε στους λιμενεργάτες. Ανέτρεξα, πρόσφατα, σε αυτήν για το σκοπό τούτου του κειμένου. Είχα λησμονήσει μόνο την εξής λεπτομέρεια που μου επανέφερε στη μνήμη το προσωπικό έγγραφό μου: «Όταν επέστρεψα στο υπηρεσιακό Γραφείο μου» εκείνη την ημέρα «δέχτηκα την επίσκεψη ενός από τους δύο Αρχιεργάτες. Με ρώτησε πως “δημιουργώ” τις γνωματεύσεις μου».

Του εξήγησα με ειλικρίνεια τα πάντα και φυσικά τις δυσχέρειες που εκάστοτε ανακύπτουν .

«Εμένα θα με έπιανε δέος στη σκέψη ότι ενδεχομένως θα μου καταλογίσουν κάποιο σφάλμα» υπογράμμισε ο Αρχιεργάτης.

«Δεν πρέπει να σκέφτεστε με αυτόν τον τρόπο» ψιθύρισα και, στη συνέχεια, τον αποχαιρέτησα με τη ρήση του Άγγλου μαθηματικού και φιλοσόφου Alfred North Whitehead: «ο πανικός για το λάθος είναι ο θάνατος για την πρόοδο»

Ο.Λ.Π. – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΣΗΣ ΧΗΜΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΣΕ ΑΥΤΟΝ

Θα προσπαθήσω, τώρα, να δώσω απάντηση στο ερώτημα «γιατί υφίσταται θέση Χημικού Μηχανικού στον Ο.Λ.Π.» επειδή επεξηγεί διασυνδέσεις (στο πλέγμα λιμενική πολιτική – Χημικός Μηχανικός) και διαφοροποιήσεις τους που συναπαρτίζουν μια πραγματικότητα η οποία χρήζει προσεκτικής προσέγγισης.

Ο Ο.Λ.Π. ιδρύθηκε το 1930 με πολύ αυξημένες δικαιοδοσίες, που συνετέλεσαν ώστε το εξαιρετικής γεωγραφικής θέσης λιμάνι Πειραιά να γίνει το μεγαλύτερο επιβατικό και εμπορευματικό λιμάνι της χώρας.

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, το λιμάνι αυτό ήταν η μόνη (σχεδόν) «πύλη» διακίνησης επικινδύνων φορτίων (οπότε θεωρήθηκε αναγκαία η θεσμοθέτηση θέσης Χημικού Μηχανικού στον Ο.Λ.Π.). Η, από αυτή την άποψη, «μονοκρατορία» του Ο.Λ.Π. ήταν συνέπεια των συνθηκών που επικρατούσαν στην ημεδαπή και αλλοδαπή αναφορικά με το εμπόριο, τις μεταφορές, τις ελληνικές νομοθετικές ρυθμίσεις, τις Διεθνείς Συμβάσεις κ.λπ.

Από τον Ιούλιο 1961 (που υπογράφηκε η Συμφωνία Σύνδεσης την χώρας μας με την Ε.Ο.Κ.) άρχισαν να διαφαίνονται εξελίξεις που θα οδηγούσαν στην κατάργηση του καθεστώτος το οποίο παρείχε στον Ο.Λ.Π. το αποκλειστικό προνόμιο να ενεργεί παραλαβές και παραδόσεις (επικινδύνων) εμπορευμάτων μεταφερομένων με πλοία ή /και Τ.Ι.Ρ., χωρίς ανταγωνισμό στον ελλαδικό χώρο (αν εξαιρέσουμε λίγα λιμάνια, π.χ. Θεσσαλονίκης, που και αυτά λόγω αυξημένης δικαιοδοσίας λειτουργούσαν ως κρατική εξουσία).

Στην περίοδο της δικτατορίας 1967-1974 η εθελουφλία των εξουσιαστών δεν άφηνε περιθώρια σε βάθος εξέτασης τέτοιων προοπτικών, άλλωστε είχαν παγώσει και οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις (Ελλάδας – Ε.Ο.Κ.)

Από το τέλος του 1974 ο Ο.Λ.Π. άρχισε να παρακολουθεί προσεκτικότερα το Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι [την πορεία από τη δημιουργία της Ε.Ο.Κ. (Συνθήκη Ρώμης 25/3/57) με σκοπό την προοδευτική εγκαθίδρυση μιας τελωνιακής και οικονομικής ένωσης και μιας «κοινής αγοράς» έως τη γέννηση της Ε.Ε. με ενιαίο θεσμικό πλαίσιο, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.)].

Οι τροποποιήσεις στη θεσμική συγκρότηση της Ε.Ε., οι αναθεωρήσεις Ευρωπαϊκών Συστάσεων και η προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς εκείνη της Ε.Ε. επαύξησαν τα καθήκοντά μου ως Χημικού Μηχανικού Ο.Λ.Π. αλλά και τις αξιώσεις των συναλλασσομένων με τον Ο.Λ.Π. να μην υφίστανται περιορισμοί και

εμπόδια στις διακινήσεις (προωθήσεις – αποθηκεύσεις) επικινδύνων φορτίων και γενικά στις εισαγωγές – εξαγωγές εμπορευμάτων.

Ο Ο.Λ.Π., προβλέποντας ότι οι νέες τάσεις (Ε.Κ.) θα είχαν ενδεχομένως δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις σε αυτόν (π.χ. μείωση αριθμού χρηστών του λιμανιού που μεταφέρουν υλικά με βυτιοφόρα, νταλίκες φορτηγά αυτοκίνητα Τ.Ι.Ρ.), στράφηκε (και) στη μοναδοποίηση αγαθών (κιβωτοποίηση / εμπορευματοκιβώτια, παλετοποίηση), την εξυπηρέτηση – έτσι – των συνδυασμένων μεταφορών και την τροποποίηση της διαρρύθμισης των λιμενικών χώρων προς όφελος της επιβατικής κίνησης.

Όχι σπάνια, η μοναδοποίηση των επικινδύνων ειδών με ανάγκαζε να επιζητώ (άλλοτε μόνος, άλλοτε σε συνεργασία με τους -Κρατικούς- Φορείς που όριζε η νομοθεσία) λύσεις σε ποικίλα προβλήματα, π.χ. περιβαλλοντικών κινδύνων ιδίως όταν σχιζόταν το (πλαστικό) περιτύλιγμα των παλετών που περιείχαν «αναθυμιάζουσες» ύλες, πυρασφάλειας εμπορευματοκιβωτίων με εύφλεκτα, εσκεμμένης ή όχι ανυπαρξίας των υποχρεωτικών σημάνσεων επικινδυνότητας (σε συνεργασία με το Κ.Λ.Π. ως αστυνομεύσας το λιμάνι Αρχής, πρόληψης ατυχημάτων όταν έπρεπε να γίνει διαλογή εμπορευμάτων που ναι μεν είχαν κοιμιστεί με το ίδιο εμπορευματοκιβώτιο ανήκαν όμως σε περισσότερους από έναν παραλήπτες, δειγματοληψιών (σε συνεργασία με το Τελωνείο / Γ.Χ.Κ. για πιστοποίηση της ταυτότητας ουσιών / ζητήματα δασμών), πραγματογνωμοσυνών (γνωματεύσεων κατά πόσον υπέστησαν ζημιά επικίνδυνα και μη εμπορεύματα που εκκενώθηκαν από containers και έμειναν εκτεθειμένα σε διαφορετικές συνθήκες από εκείνες του φορέα τους), μη ορθού προσδιορισμού (ονόματος κ.λπ.) στα υποβαλλόμενα στον Ο.Λ.Π. «Δηλωτικά Εισαγωγής Εμπορευμάτων» των κοιμιζόμενων (είτε με πλοία ή με φορτηγά αυτοκίνητα, νταλίκες, Τ.Ι.Ρ.) στο λιμάνι φορτίων.

Οι ασαφείς αναγραφές εμπορευμάτων στα «Δηλωτικά» επιστράτευαν τις επιστημονικές μου γνώσεις και με υποχρέωναν να ενεργήσω (όπως πάντα) με σχολαστικότητα. Για να γίνω πιο σαφής αναφέρω ότι υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι όροι «είδος για ιατρικούς σκοπούς» και «επικίνδυνο εμπόρευμα» δεν βοηθούσαν την παροχή οδηγιών χειρισμού για το φορτίο που κατονομαζόταν με αυτόν τον τρόπο. Υποδείκνυα, τότε, ύστερα από επισταμένη έρευνα, εάν και ποια επιπρόσθετα μέτρα ασφαλείας απαιτούνταν, π.χ. για τα ραδιενεργά (ως ο μόνος υπάλληλος Ο.Λ.Π. που είχε επιμορφωθεί στο Κ.Π.Ε. / Ε.ΚΕ.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»).

Δεν πρέπει να παραβλεφθεί, επίσης, ότι ο Ο.Λ.Π. υποδεχόταν επικίνδυνα φορτία από πλοία ή μέσω οδικής μεταφοράς ταξινομημένα σύμφωνα με το Διεθνή Ναυτιλιακό Κώδικα (IMDG) του IMO ή την Ευρωπαϊκή Συνθήκη ADR, αντίστοιχα. Η κατάταξη των επικινδύνων φορτίων του IMDG δεν ταυτίζονταν απόλυτα με εκείνη της ADR. Η διαφορά αυτή ήταν πολύ εμφανής στην κλάση 3 (υγρών ευφλέκτων), όπου η ταξινόμηση βασιζόταν ολοσχερώς σε διαφορετικού σημείου ανάφλεξης ομάδες και υπεύθυνη για ορισμένες δυσκολίες στο σύστημα των «ενιαίων» ή «συνδυασμένων» μεταφορών (χρησιμοποίηση αλληλοδιαδόχων μεταφορικών μέσων χωρίς την άμεση μεταφόρτωση του ίδιου του μεταφερόμενου εμπορεύματος). Έγινα μάρτυρας, έντονων διαπληκτισμών μεταξύ μεταφορέων (T.I.R.) και οργάνων του Λιμενικού Σώματος, καθόσον οι πρώτοι έλεγαν ότι για το ίδιο υγρό, με κριτήριο το σημείο ανάφλεξης, η Αστυνομία Πόλεων (βάσει της ADR) δεν τους έφερε προσκόμματα, ενώ το Κ.Λ.Π. (βάσει του IMDG) θεωρούσε το υγρό ως εύφλεκτο (με όλα τα επακόλουθα: αυξημένα αποθήκευτρα, παραμονή σε ειδικούς λιμενικούς χώρους κ.λπ.). Επειδή φοβόμουν μήπως οι καταστάσεις εκτραχυνθούν, εξηγούσα ότι και οι μεν και οι δε είχαν δίκαιο και πρότεινα την άμεση αποκομιδή από το λιμάνι τέτοιων υγρών, ως λύση – αρεστή γενικά – αφού ελαχιστοποιόντουσαν οι περιορισμοί και –κυρίως– οι οικονομικές επιβαρύνσεις που αλλιώς θα τους επιβάλλονταν.

Οι νέες τεχνολογίες μεταφοράς αγαθών δημιουργούσαν ανάγκες αγοράς αναλώσιμων, λιπαντικών για ακίνδυνη λειτουργία γερανογέφυρας, κλαρκς κ.λπ. του Ο.Λ.Π., τις προδιαγραφές των οποίων είχα επιμεληθεί προσωπικά.

Ομοίως είχα προκρίνει χαρακτηριστικά και δημιουργήσει σύνολα από αυτά, που να πληρούν καθορισμένες προϋποθέσεις ασφάλειας [για αποφυγή εκρήξεων στα Silos Ο.Λ.Π. που δεν απέκλειε η κόνις στη φάση αναρρόφησης σιτηρών (π.χ. αραβόσιτου, για αποθήκευση σε Silo), για περιορισμό αντανάφλεξης γαιάνθρακα κ.λπ.], δηλαδή προδιαγραφές στις οποίες ο Ο.Λ.Π. έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα.

Από τη δεκαετία του '80 είχε φανεί ότι ήταν απαραίτητο για την Ευρώπη ένα ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο που να διέπεται από τέσσερις ελευθερίες: κυκλοφορίας εμπορευμάτων, κυκλοφορίας προσώπων, εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών. Τα δεδομένα αυτά επηρέασαν τόσο τη λιμενική πολιτική του Ο.Λ.Π., όπως σκιαγράφησα ήδη, όσο και τη λήψη προσωπικών αποφάσεων καθαρά επιστημονικής δεοντολογίας (εκπόνηση διατριβών για διδακτορία, υφηγεσία –βλ. πιο πριν) ή επαγγελματικού χαρακτήρα ύστερα από προτροπές φίλων .

Οι παροτρύνσεις ατόμων συγγενικά ή συναισθηματικά συνδεδεμένων με εμένα να ασκήσω επαγγελματική δραστηριότητα «ευρύτερου φάσματος» μου προκάλεσαν έντονο προβληματισμό. Αναρωτήθηκα μήπως είχαν δίκιο λέγοντάς μου «έχεις τις εξειδικεύσεις σου, πολύτιμη εμπειρία από τα Υπουργεία Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, τον Ο.Λ.Π., το ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., διδάξει, γράψει τεχνικά άρθρα και βιβλία γιατί δεν προσπαθείς να δραστηριοποιηθείς ιδιωτικώς»;

Τον Αύγουστο του 1986 παραμέρισα τους δισταγμούς και παραιτήθηκα από τον Ο.Λ.Π.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1986-2003

Από το 1986 για δεκαεπτά έτη έδρασα ως ιδιώτης μελετητής (**ελεύθερος επαγγελματίας**) στους εξής άξονες:

- **πυρασφάλεια**
- **πρόληψη ατυχημάτων**
- **ενεργειακή στενότητα**
- **επικίνδυνα φορτία**
- **περιβάλλον**
- **χειρισμός εμπορευμάτων**
- **γνωματεύσεις – πραγματογνωμοσύνες – μελέτες χημικοτεχνικού αντικειμένου**

Συγκεκριμένα:

Είχα συνεργασίες με:

- Τον Σύνοδρο Διεθνών Διαμεταφορέων Ελλάδας (Συμβουλές, Σεμινάρια για χειρισμό επικινδύνων φορτίων, για πυρασφάλεια και μελέτες για τα ζητήματα αυτά π.χ. «Μεταφορά – Αποθήκευση – Διανομή Επικινδύνων Χημικών Ουσιών»).
- Το Πανεπιστήμιο Πειραιώς (Υπεύθυνος Συντονιστής / **Project Leader** του ερευνητικού και επιμορφωτικού Καινοτομικού Προγράμματος «Επικίνδυνα Φορτία», 1991-1992 καθώς και Μελετητής και Καθηγητής, κατά τη διετία αυτή στα πλαίσια του Προγράμματος).
- Μεγάλες Μεταφορικές Εταιρείες εμπορευμάτων [π.χ. Ballauf, M&M κ.ά. (πυρασφάλεια, πυροπροστασία αποθηκών), SARMED κ.ά. (χειρισμός επικινδύνων φορτίων, πυροπροστασία αποθηκών)]
- Μεγάλες Βιομηχανίες και Εταιρείες [π.χ. Colgate: πρόληψη ατυχημάτων, Αλουμίνιο Ελλάδος Α.Ε. πραγματογνωμοσύνη για τα αίτια πυρκαγιάς και τα συνεπακόλουθα προβλήματα σε τμήμα (αλούμινας) του Εργοστασίου της, στην παραλία Διστόμου].
- Μικρές Βιοτεχνικές Μονάδες [κυρίως στη Φθιώτιδα: περιβαλλοντικά προβλήματα, γνωματεύσεις για κάποιο (πιθανό, κατά την άποψη ορισμένων -τότε- Καθηγητών, π.χ. Γ. Παρισάκη) φόβο όταν γίνεται χειρισμός «χημικοτεχνικών» ειδών].

Έλαβα μέρος σε Συνέδρια και Συμπόσια, π.χ.:

- A. Konstas, A. Rogan: “Selection of Preferred Greek Ports for Shipment of Dangerous Goods in their Terminals”.
Tenth International Symposium on the Transport of Dangerous Goods by Sea and Inland Waterways, Hamburg, Germany, 25-27/9/1988.
- A. Κώνστας: «Πυροπροστασία Κτιρίων» 2^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο “Security-Πυροπροστασία”. Οργανισμός Δημ. Σχέσεων SO-RE, Αθήνα 1992 – βλ. φωτογραφία (12)

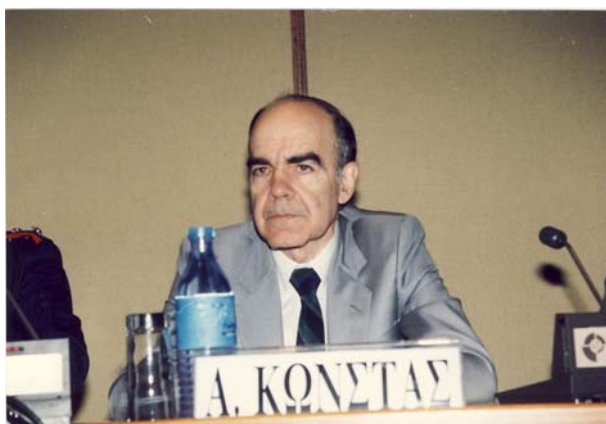

Φωτογραφία 12: Α. Κώνστας εισηγητής στο 2^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο “Security – Πυροπροστασία” (τρίτος από αριστερά στο panel). Διοργάνωση Οργανισμού Δημοσίων Σχέσεων SO-RE (1992).

- A. Κώνστας: «Θεώρηση Πυρασφάλειας στα Πλαίσια της Τωρινής Τεχνικο-οικονομικής Ελληνικής Πραγματικότητας» Α’ Πανελλήνιο Συνέδριο Πυροπροστασίας. Οργανισμός Δημ. Σχέσεων SO-RE. Το Συνέδριο τελούσε υπό την αιγίδα της Πανελληνίας Ένωσης Κατασκευαστών – Συντηρητών – Εμπόρων Ειδών Πυρασφάλειας και πραγματοποιήθηκε 27-28/5/1992 στην Αθήνα.
- A. Κώνστας: «Ο ρόλος της Εκπαίδευσης στην Αντιμετώπιση Ατυχημάτων κατά τη Μεταφορά Επικινδύνων Φορτίων», Διεθνές Συνέδριο “Athens Fire ’94, Αθήνα 26-27/5/1994.
- A. Κώνστας: «Ασφάλεια στις Οδικές Μεταφορές Επικινδύνων Φορτίων» 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οδικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης 28-29/3/1994.

Ήμωνα Εισηγητής ή / και Διοργανωτής Σεμιναρίων:

- **Διοργανωτής Σεμιναρίων για Πυρασφάλεια – Ξενοδοχείο: Τιτάνια Αθηνών (και Εισηγητής), δεκαετία '90.**
- **Διοργανωτής Σεμιναρίων για Επικίνδυνα Φορτία – Ξενοδοχείο: Τιτάνια Αθηνών (και Εισηγητής), δεκαετία '90.**
- **Εισηγητής (29/5/1992): «Πυροπροστασία Τερματικών Εγκαταστάσεων Επικινδύνων Φορτίων, Εκπρόσωπος Τ.Ε.Ε. στο Σεμινάριο «Πυρασφάλεια Κτιρίων». Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (Λευκωσία Κύπρου, 1992) – βλ. φωτογραφία (13).**

Φωτογραφία 13: Α. Κώνστας εκπρόσωπος Τ.Ε.Ε – Εισηγητής (Λευκωσία, 29-5-1992). Σεμινάριο Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Κύπρου για την πυροπροστασία.

- **Εισηγητής: «Επικίνδυνα Φορτία». Ομώνυμο Σεμινάριο Ιδιωτών. Κηφισιά, Αττικής (1994) –βλ. φωτογραφία (14)**

Φωτογραφία 14: Α. Κώνστας εισηγητής (14-12-1994). Σεμινάριο Ιδιωτών «Επικίνδυνα Φορτία». Ξενοδοχείο Πεντελικό, Κηφισιά.

- **Εισηγητής** με θέματα «Πυρασφάλεια» και «Επικίνδυνα Φορτία» σε επαναλαμβανόμενα Σεμινάρια του Οργανισμού Δημοσίων Σχέσεων / SO-RE στην Αθήνα (1990-95).
- **Εισηγητής** «Χειρισμός Επικινδύνων Φορτίων». **Ελληνοϊταλικό Επιμελητήριο**, Αθήνα 1995 – βλ. φωτογραφία (15).

Φωτογραφία 15: Α. Κώνστας εισηγητής (7-6-1995). Σεμινάριο Ελληνοϊταλικού Επιμελητηρίου για το χειρισμό επικινδύνων φορτίων.

- **Ομιλητής** με θέμα «Περιβαλλοντικά Προβλήματα από Διακινήσεις Επικινδύνων Φορτίων». Παρέμβαση HELECO '95/Τ.Ε.Ε. Αθήνα 9-12/11/1995.
- **Εισηγητής:** «Προβλήματα Διακίνησης Επικινδύνων Φορτίων». Σεμινάριο «Ασφάλεια στη Χημική Βιομηχανία». Ε.Μ.Π. 9/3-9/4/1997.

Συνέχισα να δημοσιεύω επιστημονικά άρθρα και να συγγράφω τεχνικά βιβλία.

Ενδεικτικά, αναφέρω ως τέτοια **άρθρα μου** τα εξής:

- Αριστοποιημένες Λιμενικές Εξυπηρετήσεις στα Επικίνδυνα Φορτία «Τεχνικά Χρονικά / Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε. (Επιστημονική Περιοχή Α) Vol. 7 / 2,53,1987.
- «Ατμοσφαιρική Ρύπανση από Ελεγχόμενες και μη Καύσεις». Πυροσβεστική Επιθεώρηση (σε 2 συνέχειες 59, 23, 1996 και 60, 26, 1996).
- «Επικίνδυνα Φορτία και Σύμβουλοι Ασφαλείας τους». Πυροσβεστική Επιθεώρηση 61, 11, 1997.
- «Από την Άτυπη στη Σύγχρονη Τεχνολογία» Πυροσβεστική Επιθεώρηση 64, 22, 1997.
- «Διασφάλιση Επικινδύνων Φορτίων Μεταφερομένων Οδικώς σύμφωνα με

την Ευρωπαϊκή Συμφωνία ADR». Πυροσβεστική Επιθεώρηση 90,23,2001.

- «Η Επίδραση της Τεχνολογίας στις Ανθρώπινες Σχέσεις». Πυροσβεστική Επιθεώρηση 91, 25, 2002.
- «Η Φωτιά στο Χώρο και τον Χρόνο». Πυροσβεστική Επιθεώρηση 92, 27, 2002.
- «Το Φυσικό Αέριο στον Ενεργειακό Πόλεμο» (2 συνέχειες). Πυροσβεστική Επιθεώρηση 117, 8, 2006 και 118, 29, 2006.

Για 6 βιβλία μου (Πυρασφάλεια: 3, Επικίνδυνα Φορτία: 3) **έχει, ήδη, γίνει λόγος** (βλ. πιο πριν). **Αρκετά έτη νωρίτερα** (1959-1976), **είχα γράψει βιβλία για εκπαιδευτική χρήση** (Σχολών Μηχανικών ΚΕΚΑΝ/Π.Ν.: Θερμοδυναμική, Ηλεκτρισμός, ΣΜΕΧΗΜ: Χημείες, ΣΙΒΙΤΑΝΕΙΔΙΟΥ: Σημειώσεις Ανωτέρας Χημείας).

Το 1995 εκδόθηκαν τα εξής δύο βιβλία μου απευθυνόμενα το ένα σε όσους θέλουν να αποκτήσουν γνώσεις η Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης για οδική Ασφάλεια Επικινδύνων Φορτίων και το άλλο σε όσους ναυτιλλομένους ασχολούνται με θαλάσσιες μεταφορές επικινδύνων ειδών:

- «Διασφάλιση Οδηγών από Επικίνδυνα Εμπορεύματα που μεταφέρονται οδικώς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Συμφωνία ADR». Εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα 1995.
- «Εγχειρίδιο Επικινδύνων Φορτίων για τους Ναυτιλλομένους». Εκδ. The Swedish Club / Ελληνική Επιτροπή Ασφαλείας, Πειραιάς 1995.

Ως ιδιώτης μελετητής **πραγματοποίησα** έγκαιρα (από το 1986) **τη σύσταση τεχνικού / επιστημονικού Γραφείου**, πλήρως εξοπλισμένου (τηλέφωνο, Fax, όργανα σχεδίασης, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, Internet κ.ά.) για εκπόνηση μελετών (Ιδιωτών και Δημοσίου). Ειδικότερα, για να μπορώ να αναλάβω μελέτες, προκηρυσσόμενες από το Δημόσιο, **διέθετα** το, από το Νόμο (Ν. 716 / 77), προβλεπόμενο **Πτυχίο Μελετητή, Γ' Τάξης, Κατ. 17** (Χημικές Μελέτες και Έρευνες) και **Κατ. 18** (Χημικοτεχνικές Μελέτες). Ενδεικτικά, υπήρξα υπεύθυνος μελετητής σε μελέτες: για «επικίνδυνα φορτία / καθορισμό θέσεων φορτοεκφόρτωσης σε λιμάνια εθνικής σημασίας» (σε συνεργασία με το Γραφείο Α. Ρογκάν και το Γραφείο Γ. Διαμαντούρου), για «περιβαλλοντικά προβλήματα Φιλιατρών» (συνεργασία Γραφείων Α. Κώνστα – Π. Παναγόπουλου / ECOS) που εκπονήθηκαν για λογαριασμό ΥΠ.ΧΩ.ΔΕ., για το «πρόβλημα Καλαμά» (ανάθεση σε κοινοπραξία του γράφοντος με άλλα Γραφεία, από το Νομαρχιακό Ταμείο Θεσπρωτίας), για

«περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του αεροδρομίου Σπάτων» (ανάθεση, σε κοινοπραξία του γράφοντος με άλλα Γραφεία, από την υπεύθυνη του αεροδρομίου Α.Ε.), για θέματα μεταφορών και βιομηχανικής ανάπτυξης [«Μελέτη Αναπτυξιακών Πρωτοβουλιών Αγ. Νικολάου», για λογαριασμό της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και «Μελέτη Αξιολόγησης Μ.Ο.Π. Αττικής» για λογαριασμό ΥΠΕΘΟ (Συνεργασία Γραφείων Ι. Πατέλη, Α. Κώνστα)].

Παράλληλα με την εκπόνηση μελετών για λογαριασμό του Δημοσίου, προέβαινα σε επιστημονική έρευνα ζητημάτων τα οποία μου ανέθεταν άτομα, Εταιρείες κ.α. που δραστηριοποιούντουσαν στον ιδιωτικό τομέα (βλ. «συνεργασίες», πιο πριν), ανταποκρινόμουνα σε προσκλήσεις για συνεντεύξεις από Μ.Μ.Ε., π.χ. συνέντευξη 17/5/2002 στον ANT1 για την «αναζήτηση ασφάλειας στις οδικές μεταφορές επικινδύνων φορτίων» (εκπομπή «Οδηγώντας» του Άρη Σταθάκη), ή εργαζόμουνα ως Καθηγητής (σε Σχολές και Σεμινάρια).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2003-ΣΗΜΕΡΑ

Στα έτη αυτά είχα και έχω συνεργασίες με Κ.Ε.Κ. ως Καθηγητής, συνεχίζω να γράφω άρθρα για επίκαιρα επιστημονικοτεχνικά θέματα [π.χ. «Ενέργεια, για μια καλύτερη ζωή – για ένα φρικτό θάνατο» Πυροσβεστική Επιθεώρηση 126 (περίοδος Β), 12-15, (Νοεμβ. – Δεκ. 2007)] και ενδιαφέρομαι για την εκπαίδευση ενηλίκων.

ΚΑΘΗΓΕΣΙΑ

Όπως έχω αναφέρει **άσκησα Καθηγεσία από το 1959** και συνεχίζω ακόμα να ασχολούμαι με την εκπαίδευση.

Δίδαξα σε πολλές Τεχνικές Σχολές [ΚΕΚΑΝ του Π.Ν., ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ, ΣΜΕΧΗΜ, ΑΪΝΣΤΑΪΝ, ΣΟΛΩΝ (ό,που επί τριετία / 1980-83 διετέλεσα και Διευθυντής Σπουδών), ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ, ΣΙΒΙΤΑΝΕΙΔΙΟΣ, «Δημόσια Λύκεια Υ.Ε.Ν.», «Πειραϊκός Σύνδεσμος», Πυροσβεστικού Σώματος, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ], Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ «ΑΠΟΨΗ», Σχολές Κατάρτισης Οδηγών για Ασφαλή Οδική Μεταφορά Επικινδύνων Φορτίων / Πιστοποιητικό Κατάρτισης Π.Δ. 355 / 1994 (ΦΕΚ 189 / Α / 15-11-1994), Σεμινάρια, π.χ. του ΕΛΚΕΠΑ, του Οργανισμού Δημοσίων Σχέσεων / SO – RE (βλ. πιο πριν) και Επιμορφωτικά Προγράμματα Πτυχιούχων Α.Ε.Ι. (Ε.Μ.Π., Πανεπιστήμιο Πειραιά, Περιφ. Τμήμα Τ.Ε.Ε. Λαμίας, Περιφ. Τμήμα Τ.Ε.Ε. Πάτρας).

Για να μου επιτρέπεται η διδασκαλία στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων παρακολούθησα μαθήματα (με δοκιμασίες / εξετάσεις), όπως το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ορίζει. Λεπτομερέστερα, παρακολούθησα επιτυχώς το Πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης που προβλέπει το Υπουργείο αυτό: «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης». Έτσι, το 2007 το Ε.Κε.Πις, (Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης) με ενέταξε στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

Ένας Μηχανικός Αεροπλάνων, στενός φίλος από τα παιδικά χρόνια (ο Ν.Κ.), γνώστης της σταδιοδρομίας μου, όταν με είδε τελευταία μου είπε «έχω μια απορία, με τόση “στενότητα χρόνου” πώς κατορθώνεις να είσαι “εν τάξει” στις υποχρεώσεις σου»; Τον διέκοψα λέγοντας «με προγραμματισμό». Και, σαν να μην άκουσε, συνέχισε «το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. τι το ήθελες»;

«Την κατάρτιση / επιμόρφωση που παρέχει το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ τη θεώρησα χρήσιμη γιατί “γηράσκω αεί διδασκόμενος” σύμφωνα με το απόφθεγμα του Σόλωνα» του αποκρίθηκα.

Η φιλική συνάντηση ήταν σύντομη και επέτρεψε μόνο την πιο πάνω στιχομυθία η οποία τελείωσε με τον προβληματισμό του συνομιλητή μου:

«Έχουμε συνηθίσει να θερμαινόμαστε από την πνευματική λάμψη των αρχαίων Ελλήνων. Αυτοί έζησαν σε άλλη εποχή. Διέθεταν περισσότερο χρόνο για τον

εαυτό τους, για την παρακολούθηση των εξελίξεων, για τη φιλοσοφική προσέγγιση διαφόρων προβλημάτων. Εμείς, όμως, “βομβαρδιζόμαστε” από νέες γνώσεις, καινούργιες τεχνολογίες, αλλαγές κοινωνικών συνθηκών διαβίωσης κ.λπ. Ο προσωρινός χαρακτήρας της επιστήμης ποτέ δεν υπήρξε τόσο έκδηλος, όσο τώρα. Μήπως πρέπει να μάθουμε πώς να ενεργούμε με έξυπνο τρόπο, γνωρίζοντας τι δεν ξέρουμε»;

Το αντίο στο φίλο μου συνοδεύτηκε με την ευχή σύντομα να ιδωθούμε για τη συνέχιση μιας τόσο ωραίας συζήτησης, που πιθανόν να συγκινεί και τους νεότερους Μηχανικούς, όταν προβληματίζονται για τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους.

ΣΑΝ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας, επιθυμώ να υπογραμμίσω τα εξής, για όσους -ιδίως από τους νέους συναδέλφους- θα έχουν τη διάθεση να διαβάσουν την επιστημονική δραστηριότητά μου:

Επαγγελματικά, οι Μηχανικοί μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους με μεθόδους γνωστές από το παρελθόν ή με πιο σύγχρονες τεχνικές.

Στην καταγραφή του έργου του τεχνικού κόσμου, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα δύο ενδεχόμενα (γεγονός που προσπάθησα να γίνει ξεκάθαρο στην πιο πάνω αφήγησή μου) αφού με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται ο προσδιορισμός κάθε προβλήματος που καλείται να αντιμετωπίσει ο Μηχανικός.

Η αξία του προσδιορισμού αυτού είναι δεδομένη για κάθε επιστήμονα, επειδή ισχύει ο γενικός κανόνας που συνοψίζεται στη γνωστή ρήση του Albert Einstein: «το να διατυπώσεις σωστά ένα πρόβλημα είναι συχνά πιο σημαντικό από τη λύση του. Η λύση δίνεται με τα μαθηματικά, την εμπειρία και την τεχνική. Για να βάζεις καινούργια ερωτήματα, να ζητάς νέες δυνατότητες, να εξετάζεις παλαιά προβλήματα από καινούργιες θέσεις χρειάζεται δημιουργική φαντασία. Αυτή εξασφαλίζει την πραγματική πρόοδο στην Επιστήμη».